Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 ЯНВАРЬ 7
Үбэлэй дунда hарын 14
ЧЕТВЕРГ
Гарагай 5
№ 3 (18617)
газетын сэн: захилай—50 мүн., Хэлсээтэ сэн

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ТУЙЛАhАНАА АЛДАХАГҮЙН ТУЛА

Урдань hү hаалнин фермэ бүхэндэ шэбхэ шабаана сэбэрлэхэ транспортер, тэжээл буйлуулха, цех, үнеэдые hааха түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ оньhонууд түхэреэн сүүдхэдэ шахуу хүдэлгэгдэдэг байгаа ха юм даа.

Мүнөө зайн галай элшэ хүсэнэй, элдэб котельнэ, кухни гэхэ мэтэ оньhон түхеэрэлгэ хүдэлгэдэг түлишын айхабтар үнэтэй болошоод байхада, тингэжэ эдэ бүгэдые дуран соогоо хүдэлгэхэ аргамнай налантаба.

Жэшээлхэдэ, манай фермыхнид hү үйлэдбэрилгын гаргашые заахашье бага болгохын тула үнеэдээ гараар haадаг болохо гэжэ шидээ. Гадна урдань нарай, томохон болоhон тугалнуудтусгаар хүнүүдтэ даалгагдадаг haань мүнөө haалишад оohэд ооёдыгөө үнеэдэй тугалнуудые харуулhалдаг, эдеэлүүлдэг болохой.

Гансал галай тажээл буйлуулха, нангаяа уhа халаажа хэршээл hолоомо талха тарянай зүйлөөр худхаад, бүрдууг шнахадаа, зайн галай элшэ гамнаха аргамнай үгы байна.

Үбэлжэлын эхилhэнhээ хойшо haихай үнеэн бүхэндэ үдэрэй 1 килограмм үбhэ, 15 килграмм силос, үгэhэн hүнэйь литр бүхэндэ 800 грамм талха тарнацай зүйл эдюүнэбди. Энэмнай тиимэншье хэ бэшэ гээшэ ааб даа. Тиибэ яабашье haалгажа байhан 70 гаран үнеэдhээ үдэрэй 200—300 килограмм hү абанабди. Ингээд январь, февральда үнеэдэй олоороо тугаллажа эхилхэдэ, тажээлэйнь рационие нэгэ зааха нэмээхэ hанаан бии. Тингэхын тула 600 тонно силосэй нүхэ үшөө задалаагүй байнабди.

Манай фермын коллектив hү haалгаар аймаг соогоо яhала урдуур ябана. Түрүү haалишад Х. Сыренова, Т. Дымшеева гэгшэд энэ үнгэрhэн 1992 ондо үнеэн бүриhөө 2200—2300 гаран килограмм hү haагаа.

Харин коллективээрээ үнеэн бүриhөө дунда эзэргээр 1900 шахуу килограмм hү haажа, аймагай ажахынуудай бүхы фермэнүүдэй дунда гурбадахи hуурида гараабди. Саашадаа энэ хэмжээгээ нашье алдахагүй, hү haалияа аргатайл haань, нэмээхэ гэжэ бүхы шадалаараа оролдохо аабзабди даа.

Д. ШАГДУРОВ,
Түнхэнэй аймагай Туранай совхозой Дундатын фермые даагша.

ХЭРЭГТЭЙ ТЕХНИКЭ ГАРГАНАБДИ

Энээнhээ урагша манай үйлэдбэрин нэгэдэлэй завод адууhа малда эдюулхэ бүдүүн тэжээл үйрүүлдэг, хэршэдэг түсхай ИРТ-165 түхэлэй оньhон түхеэрэлгэ гаргадаг байгаа гээшэ. Иимэ машинануул мүнөө республикын, мүн хүршэ областынуудай хүдөөгэй ажахынуудта яhала олон болонхой, муу бэшэ шье хүдэлгэдэнэ.

Мүнөө бидэ үйлэдбэрингөө зарим шэглэлые, технологие хубилгажа, нэн түрүүн ажахынуудта, фермернүүдтэ, үмсын айлнуудташье даб дээрэ эгээл хэрэгтэй жэжэ машина техникэ бүтээн гаргадаг болохо гэжэ оролдонобди.

Тусхайбал, мүнөө үедэ трактор, машинануудай, тэдээндэ хэрэгтэй запас зүйлнүүдшье байхагүй.

Иимэ болоод байхадань, hүүлэй хэлдэ манай үйлэдбэрин нэгэдэл республикынгаа ажахынуудай хэрэглэмэ хараада абажа, наар мориндо хүллөөд, үбhэ сабшаха косилкануудые, нэгэ мөрөөр шэрэхэ үбhэнэй тармуур гэхэ мэтые гаргадаг болобо. Гансахан үнгэрэгшэ жилдэ үбhэ тармаха 700 морин тармуур, олохон косилка бүтээн гаргажа, олонхиеень республикын ажахынуудта худалдаабди. Захил үшоол ехэ.

Тэрэшэлэн үнгэрhэн жилэй hүүл багаар hайжаруулагдаhан шэнэ түхэлэй 10 гаран морин косилка гаргагдаад байна.

Энээнтэй хамта сабшагдаhан, тармагдаhан үбhэнэй баалнуудые, мүн hолоомошье суглуулжа монсогор рулонууд болгон багсалха 500 гаран подборщигуудые бүтээн гаргажа, ажахынуудта худалдаабди.

Хамы борхэтэйшье haань, эдэ машинануудай сэнгые аргатайл соонь дан ехэ болгохогүй, ажахы бүхэнэй ядамаргүй худалдажа абахаар тогтоохые оролдокобди.

Саашань хүдөөгэй ажалнадта шухала хэрэгтэй техникэ саг соонь олоор бүтээн гаргаха талаар ехэ оролдолго гаргажа байhан заводой үйлэдбэринь коллективүүдые дурдангүй аргагүй. Эндэ машина түхеэрэлгэнүүдые хабсаргадаг цехэй (начальнигынь В. Н. Гуляевский), механическа цехэй (начальнигынь Н. В. Новокрос) хүдэлмэрилэгшэдые тэмдэглэхээр.

Ю. ЦЫБИКОВ,
«Бурятфеммаш» үйлэдбэрин нэгэдэлэй директор.

АКЦИОНЕРНҮҮД

Шэнэ жэлэй урдахана «Бурятмебель» нэгэдэл акционериэ бүлгэм болгогдоhон байна. Бүхы хүдэлмэлэгшэд түрэл предприятиигаа акциинуудые абажа, нэгэдэлэй зоорнин зарим бии эзэн болобо гээшэ. Предприятиин олзо оршогоор ажаллабал, акциинүүд салин хүлhэнhөө дивиденд абаха жэтэй. Гэбэшье ашаг олзо ахын тула тэдэнэр үрэ тэзэсэгээр хүдэлхэ ёноhэн предприятин жэлhээ олзо оршотойгоор ажаллаг юм. Үнгэрhэн түршада бага бэшэ доход абаhан байха. Дэлгүүрэй харилсаадта шэлжэн орожо байна үедэ мебель бүтээн гаргаг бусад предприятиинуудүрдилдэн продукцияа алдаха болоно. Мүнөө энэ предприятиин коллективэй гэшүүн бүхэн ойлгоо. 3-дахи цехэй залуу хүмэриншэн Владимир Кузьhайн шанартайгаар хүхые оролдоно. Тэрэ хэр ушье hаа, бусадhаа дүгэй хүдэлдэг юм. Халаадаабари холо үлүүлэн ргэжэ байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Кузьн.

ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ТЭСЭМГЭЙ БАЙЯ!

Бурхан шажан хадаа зоннис мунхаг болгодог хара тамхин мүн гэhэн марксизмын суртал баримталжа, хэдэн мянган жэл соо хүгжэжэ ерэhэн эрдэм соёлые буруушаан, ооhэдоо ёнотойл мунхагууд болоод ябаhаншье hаянайл июдэмнай нээгдэжэ байна бэшэ гү? Багадаа hургуулида hуража ябахадам, эгээл январиин 7 багта хүгшэн эжы хүршэ хүгшэдтэй иигэжэ хоёрэлдэжэ hуудагыень эли hанадагби:

— Мүнөө жабар шангадажа байна. Ородуудаймнай бурхана уhанда хэдэг ye. Ород бурханай hайндэр гээшэ ааб даа.

Үбэлэй амаралтада гараhан би сүлөөтэй даган, үбгэд хүгшэдэй үргэ шагнажа, бурхана уhа руу хэхэ хүхэй хэлсэхыень ехэл hонирхохоб, Удын голой харза руу бурханай хүрэгүүдые шэхэжэ байhан шэнгеэр ойлгохоб...

Мүнөө hанахадам, крещении, Христын түрэhэн үдэрэй hайндэр тухай манай хүгшэд хөөрэлдэдэг байhан байна.

Советскэ Союзай бухы арадуудай шажан мүргэл шэнги, христианство гэ hэшэмнай түрэн түрын зүгhөө хашалтада ороhон байна, 1918 онhоо шажан мүргэл, тэрэ тоодо үнэн алдартын шажан hургуулиhаа ба гүрэнhөө амнарлагдажа, хожомынь иланганаа гушаад онуудаар шажанай ажал ябуулагшад хатуу шэрүүн мүрдэлгэдэ ороhон гэжэ мэдэнэбди.

Русьта христиан шажанай долгэрhээр 1000 жэлэй ойн баярай манай орондо тэмдэглэгдэhэн ушар хадаа арад зоной соёл болбосоролой горитойхон hалбари болоhон шажан мүргэлэй hэргэн хүгжэхэ хэрэгтэ харгы нээгээ бшуу даа.

Тингээд Москвагай ба бүгэдэ Руссин Патриарх Алексий II гэгшын 1991 ондо засаг түрэдэ хандаhанай hүүлдэ Россин Президент Б. Н. Ельцинэй Зарлигай ёhоор, январиин 7 ой үдэр хадаа Россин Федерацинин дэбисхэр дээрэ бүгэдэ эрхэтэдэй hайндэр гэжэ соносхогдоо бэлэй.

Христиан шажанта бусад оропуудта орходоо Христын түрэhэн үдэр 13 хоногоор хожомдожо манай орондо тэмдэглэгдэнэ гээшэб гэжэ зарим нүхэд hонирходог юм. Энэ асуудалда харюу болгон, «Аргументы и факты» hонинидо толилогдоhон тодорхойлогоhоо оршуулаа: «Рождество Христово гээшэ, Христын түрэhэн үдэртэ зорюулагдаhан христиан гол шухала hайндэрнүүдэй нэгэн. Дэлхэйн олон оропуудта энэ hайндэр декабриин 25-да болодог юм. Христын Түрэhэн үдэрэй hайндэрэй сагайнгаа талаар зохилдодогүй ушар юунhээ болооб гэхэдэ, зарим hүмэ хиндүүд (ородой болгар, сербнүүдэй болон үнэн алдартанай бусад hүмэнүүд) юлианска литэ хэрэглэдэг юм, тэрээн соо заагдаhан декабриин 25-най үдэр григорианска литын январиин 7-до тудалдагаг шуу даа.

Манай ородо энэ үдэр бүгэдэ арадай hайндэр гэжэ тоологдодог болонхой гээшэ. Бусад шажан мүргэл сахидаг арадуудшье энэ үдэрые hайндэр гэжэ тэмдэглэнэ.

Үнэн алдартамнай мүргэлдэ шүтэдэг аха дүүнэрээ буддын шажантанай зүгhөө халуунаар амаршалаад, бэрхэшээлтэ ye сагайнгаа хэсүү хүндэдэ дарагдангүй, сэдьхэл бодолоо хёмороонгүй, хатуу-хүтүүе тэсэмгэйгээр дабахыень хүсэе даа. Тэсэмгэй байял барандаа!

Ц. ДОНДОГОЙ.

Рождествогой долоон хоногые үгтүүлан

ХУБИТАЯА ОРУУЛЫТ...

Нигүүлэсхы сэдьхэлэй ба энхэ элүүрэй Россин жаса регионойнгоо бусад тahагуудтай суг 1993 оной январиин 7-hөө 14 болотор Рождествогой нигүүлэсхы сэдьхэлэй Бүхэроссин долоон хоног соносхобо.

Бухы юумэнэй үнэ сэнгэй дээшэлжэ байгаа энэ ye сагта, нангаяа, үбэлэй хүйтэн эдэ hарануудта муу хангалтатай эрхэтэдые хэрэгтэй юумээрнь хангаха, мүн гүрэнэй ба нинтын эмхи зургааануудай тэдэнэртэ үзүүлхэ тодорхой гэдхэмжэ, туhаламжа гуримшуулха зорилготойгоор энэ акци эмхидхэгдхэ юм.

Тинхэдэ энhэ долоон хоногой туршада хангалта муутай хүнүүдтэ халуун эдеэ үгэхэ, байрыень заhабарилха, түлеэ асарха, эмүүдые, хубсаhа, гутал гэхэ мэтэ хэрэгтэй эд бараа абаха хэрэгтэнь туhалхаар хараалнабди.

Манай жасын үнгэргэхээ байгаа энэ долоон хоногто эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, мүнгэ зоорсэр туhалхыстнай та бүгэдэнние гуйна байнабди. Үбгэрhэн, гансаардаhан үбгэд, хүгшэдтэ, үлбэр бэстэйшүүлдэ, олон үхибүүдтэй гэр бүлэдэ туhалха hайн hайхан сэдьхэлтэй хүн бүхэн ехэ, бага гэнгүй, ооршогоо шадал соохоно жасадмнай мүнгэ оруулхадатнай болоно. Тинхэдэ түрэл республикынгаа промышленна предприятиинуудай, эмхи зургааануудай, hуралсалай зургааануудай, фермерэй ажахынуудай, сэргэй частынуудай, мүнгэ ноосэлэгыын банкнуудай, биржэнүүдэй, кооперативуудай болон бусад ажалша коллективүүдые нигүүлэсхы сэдьхэлэй энэ долоон хоногой үедэ спонсорнууд боложо, мүнгөор туhалхыень гуйнабди. Танай хубита нигүүлэсхы сэдьхэлэй туhаламжын хүгжэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха байhаниинь дамжаггүй.

Манай счет: 000704701 в БД Мосбизнесбанк г. Улан-Удэ, МФО 107011.

Э. ВАСИЛЬЕВА,
правленийн түрүүлэгшэ.

Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ

Республикада шубуу үсхэбэрилхэ таалаар аша габьяатай байhанайнь түлөө «Бурятское» гэжэ шубуу үсхэбэрилхэ нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Зарлигаар хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгобо гэбэл:

«Буряад Республикын габьяата малшан»

Кручинина Надежда Алексеевнада—Ивалгын районой Сотниковый шубуунай фабрикын шубуушан-оператор.

Ларионова Лидия Афанасьевнада—Загарайн районой бройлерно фабрикын шубуушан-оператор.

Падерин Вениамин Андреевичтэ — Кабанскын районой «Твороговский» совхозой hү haалнин фермые даагша.

Степанова Варвара Петровнада—Зэдын районой Торнин шубуунай фабрикын шубуушан.

Федосеева Валентина Степановнада—Ивалгын районой Улаан-Удын шубуунай фабрикын цехэй оператор.

Шигина Валентина Ивановнада—Загарайн районой бройлерно фабрикын шубуушан-оператор.

«Буряад Республикын габьяата зоотехник»

Айсуев Юрий Содномовичто— Ивалгын районой Сотниковый шубуунай фабрикын директор.

Павлова Полина Петровнада—Бэшүүрэй шубуунай фабрикын никубациин цехые даагша.

Петров Леонид Алексеевичтэ — нэгэдэлэй ахамад зоотехник.

«Буряад Республикын габьяата ветеринарна врач»

Осетрова Полина Корнеевнада — Ивалгын районой Улаан-Удын шубуунай фабрикын ахамад ветеринарна врач.

Тугаринов Михаил Петровичто—Кабанскын районой «Твороговскын» совхозой директор.

«Буряад Республикын габьяата экономист»

Комиссаров Анатолий Андреевичтэ—нэгэдэлэй ахамад экономист.

Чижикова Людмила Владимировнада — Загарайн бройлерно фабрикын ахамад экономист.

«Буряад Республикын габьяата барилгашан»

Третьяков Борис Кирилловичтэ—«Кабанский» совхозой отделениие эрхилэгшэ.

«Буряад Республикын габьяата инженер»

Дондуков Виктор Ганжуровичта—Ивалгын районой Улаан-Удын шубуунай фабрикын директор.

* * *

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ онсо габьяатай байhанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Зарлигаар хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдобо гэбэл:

«Буряад Республикын габьяата инженер»

Селезнев Василий Петровичто—Баргажанай районой Бодоной совхозой директор.

«Буряад Республикын габьяата ветеринарна врач»

Абашеев Арсений Петровичто—Сэлэнгын районой гүрэнэй ветеринарна албанай инспектор.

Убеева Галина Батуевнада—республиканска госконюшнинин ахамад ветеринарна врач.

«Буряад Республикын габьяата агроном»

Галичкин Василий Прокопьевичто — Хорнин районой «Верхнеталецкий» совхозой ахамад агроном.

«Буряад Республикын габьяата барилгашан»

Тоноян Азат Петросовичто—Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой барилгашадай бригадын бригадир.

* * *

Республикын сүүдэй органуудта эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө республикын Верховно Соведэй Президиумэй Зарлигаар **«Буряад Республикын габьяата юрист»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Перфильева Ольга Ивановнада—Буряад Республикын Верховно сүүдэй гэшүүн.

Хадаханова Лхамасу Галсановнада — Буряад Республикын Верховно сүүдэй гэшүүн.

ИТАР-ТАСС hүүлэй мэдээсэл

УКРАИНЫН ПРЕЗИДЕНТ ЛЕОНИД КРАВЧУГАЙ МЭДҮҮЛГЭ

КИЕВ. Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые (СНВ-2) хороохо ба хизаарлаха тухай Россин-американ хэлсээндэ гар табигдаhантай дашарамдуулан, Украиныи Президент Леонид Кравчук мэдүүлгэ хэhэн байгаа. «Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо ба хизаарлаха тухай хэлсээндэ гар табиhанай эсэстэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй нөөсэнүүдые хороохо ябадал hүүлэй арбан жилэй түүхэтэ үйлэ хэрэг болоно,— гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй түрэнүүдэй хоорондохи зуришэлдөөе бага болгохо, дэлхэй дээрэ тогтуурилтай байдал бэхижүүлхэ ёнотой».

СНВ-2 тухай Россин-американ хэлсээн Украинада ямар нэгэн уялгануудые тохоно бэшэ, тэрэнэй газар дайда дээрэ хэрэглэгдэхэ бэшэ, гэжэ Леонид Кравчук баhал тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта, ерээдүйдэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлгүй түрэн болохо тухай Верховно Соведэй соносхоhон зорилгые бэелүүлхые Украина оролдохо юм. Украиныи хуули гаргадаг дээдын зургаан СНВ-1 тухай хэлсээе ба Лиссабоной протоколые бүтэхэ тээшэнь хаража үзөөд, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдhээ дэлхэйе сүлөолхэ шэглэлээр түүхэтэ алхам хэхэ бэзэ гэжэ этигэнэб гэжэ тэрэ нэмээ hэн.

АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКСЫЕ ДЭМЖЭХЭ ТАЛААР БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХЭМЖЭЭНҮҮД

УЛААН-УДЭ. Буряадай агропромышленна комплексын тэды ажахынууд дэлгүүрэй хойшолонгуудые дабажа шадаха гэжэ хэлэхэнь хүшэр юм бэзэ. Гэбэшье бүрин эрхэтэ республикын правительствын баталан абаhан шинджэбэри схэхэн харюусалгаhаань сүлөолхэ байха.

Жэшэонь, Министрнүүдэй Соведэй Тогтоолоор байгаалиин гай тодхорhоо хохидоhон 200 гаран колхоз, совхозууд, тарянадай фермерскэ ажахынууд хэлсээнүүдэй ёhоор хүдөө ажахын продукци тушааха уялгануудые дүүргэнгүй байhанай түлөө харюусалгаhаа сүлөөлэгдөө юм. Гадна урьhаар абаhан үрэhэ хүрэнгэ ба орооно таряанай зүйлнүүдые бусааха болзорынь жэлээр хойшолуулагдаа.

Мал ажалда тохёолдоhон хүшэр хүндэ байдалые хараада абан. Буряадай правительство үбhэ тэжээл худалдажа абахынь тулада мүнгэн зөөри хубаарилhан байгаа. Нютагай захиргааануудай гулваанарай хүтэлбэри доро тэдэнь хубаагдажа байнхай. Үбhэ тэжээлээр хомор ажахынуудай булюу ехээр үрмашуулагдаха байhаниинь hайшаалтай.

ПАТРИАРХ ХОЁРДОХИ АЛЕКСИНИН ХАНДАЛГА

МОСКВА. Христосой Рождествогой hайндэртэй дашарамдуулан, Московско ба бүхы Руссин Патриарх Хоёрдохи Алексинин Хандалгые ородой православна бухы hүмэнүүд абаха юм. hайндэрэй мүргэлэй үедэ тэрэнь соносхогдоо.

«Бүрин эрхэтэ гүрэнүүдэй ажабайдалай үндэhөөрөө хубилагдажа байhан тон хүшэр хүндэ үедэ агууехэ hайндэрөө тэмдэглэжэ байнабди,—гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Обществын политическэ, социальна, экономическа байдалда хубилалтанууд болоно. Үндэhэ яhатанай хоорондо хёмороолдоонууд ба зэбсэгтэ тулалдаанууд үзэгдэнэ. Иимэ хүшэр хүндэ байдалда байhан ба хосорhон манай аха дүүнэр тухай бидэ мүргэл хэдэг гээшэбди». Нэгэ нэгэндээ туhалжа, үлбэр тулюур, ядуу хүнүүдые дэмжэжэ, нэгэ нэгэндээ тэсэбэритэй байжа, hайн hайхан үйлэ хэрэгүүдые бүтээхые тэрэ hүзэгтэй бухы хүнүүдые уряална.

СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДАЙ ПЕНСИНҮҮД ТУХАЙ

МОСКВА. Сэрэгэй албатадай пенсинүүд тухай хуулиин проект энэ hарада хуули болон баталагдаха бээ гэжэ инвалидуудай, ажалай ба дайнай ветерануудай, сэрэгэй албатадай ба тэдэнэй гэр бүлынхидэй хэрэгүүдэй таалаар Россин Федерацин Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Александр Белашов тооломо. «Красная Звезда» газетын номерто тэрэнэй интервью толилогдоо hэн. Сэрэгэй алба хаагшадай пенсиин хэмжээн тогтоогдоhон эгээн бага салингай хэмжээн эгээн бага пенситэй адлидхагдажа, 2250 түхэриг болохо ёнотой. Шэнэ нормативуудhаа үндэhэлэн, пенсинүүд шэнээр тоологдохо байха гэжэ Белашов hанамжална. Тэрэ үеэр сэрэгэй албатадай пенсинүүд тухай хуули хүсэндоо орохо бээ гэжэ найдажа байhанаа депутат элирхэйлээ hэн.

ЛИТВАГАЙ ГҮРЭНЭЙ ТОЛГОИЛОГШЫН ТУШААЛДА КАНДИДАДУУДЫЕ БҮРИДХЭЛДЭ АБАБА

ВИЛЬНЮС. Литвагай гүрэнэй толгойлогшын тушаалда кандидадуудые бүридхэлдэ абахын тула Президентые hунгаха комиссида документнүүдые үгэхэ болзор дүүрэбэ. Дүрбэн кандидат: Литвагай Ажалай демократическа партиин түрүүлэгшэ Альгирдас Бразаускас, Сеймэй гэшүүн, профессор-экономист Казимерас Антанавичюс, Республиканска партиин түрүүлэгшэ Казимерас Петрайтис болон Литвahаа США-да байдаг элшэн сайд Статис Лозорайтис документнүүдээ комиссида тушаагаад байна гэжэ ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэн байна. Мүнөө жилэй февралиин 14-дэ дуугаа үгэлгын түрүүшын шата үнгэргэгдэхэ юм. Альгирдас Бразаускас Статис Лозорайтис Литвагай Президент болохо булюу ехэ арга боломжотой гэжэ нютагай ажаглагшад тооломо.

ГЕННАДИЙ БУРБУЛИСАЙ ТҮСЭБҮҮД ТУХАЙ

ОГНИНСК (Калужска область). «Нинтын ба политическэ асуудалнуудые шэнжэлхэ талаар уласхоорондын эрдэм ухаанай түб эмхидхэхэ ехэ түсэбүүдтэй» гэжэ Россин Президентын дэргэдэхи советнигүүдэй булэгэй хүтэлбэрилэгшэ байhан Геннадий Бурбулис hаяхан мэдүүлэв. Энэ хотын эрдэмтэдэй ба зохёохы ажалтанай олонхитын урилгаар тэрэ эндэ ерэhэн юм.

Хотын мэр Юрий Кирилловтэй, городской Соведэй депутадуудтай Геннадий Бурбулис уулзаа hэн. Эрдэмтэдэй байшан соо хотын олонхитын урда үгэ хэлэхдээ, стратегическэ шэнжэтэй политическэ ба олонхитын хараа замуудые гүнзэгыгоор шэнжэлээгүй hаа, Россин саашанхи хүгжэлтэ мухардаха гэжэ тэрэ тэмдэглээ hэн.

РОССИЙН ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

Шэнэ жилэй урда тээхэнэ Россин Федерацийн Президентын Зарлигаар 1992 оной литература болон искусстволаар РФ-гэй шангуудыг хүртэгшэд нэрилэгдэжэ, ерэлдууд тодорhон байна. Иимэй хэд бэ гэхэдэ, иимэ: Байныды Елизавета Петровна, Дойбухаа Дондок Хертекович, Дупчуруй Гада Санчыевич, Саая Сергей Мижитеевич, арадай уран бүтээлшулуун дээрэ hилэгт—зоолон үнэтэ шулуунрэ туяа арадай ёно заагаар hилэгдэжэ хэгдэhэгүүдэй жилнүүдэй уран бүтүүдэй түлөө:

— Б. Андрей Георгиевич, урожёолшо—«Пушкинскийн», «Улаанцин Монахорhон hүүлэй жилнүүдэйн номуудай түлөө;

— Гуулина Сфья Асгатовна, мюзиций— оркестртэй хамта скрипкын гүйсэдхэхэ концертын түлөө;

— Додин Леа Абрамович, пьесын автор, режиссер-найруулан табигша,—С. Калединой «Стройбат» гэжэ туужын удхаар бэшэгдэhэн, Санкт-Петербург хотын Бага драматическа театрта табигдаhан «Для веселья нам даны молодые годы» гэжэ зүжэгэй түлөө;

— Захаров Марк Анатольевич, режиссер-найруулан табигша, Леонов Евгений Павлович, гол ролние гүйсэдхэгшэ, Шейницас Олег Аронович, уран зурааша,—Шолан Алейхемэй уран зохёолой (Г. Горинoй пьесэ) удхаар, Москвагай «Ленком» театрта табигдаhан «Помнильная молитва» гэжэ зүжэгэй түлөө;

— Иконников Андрей Владимирович, архитектор, — hүүлэй жилнүүдтэ архитектурын талаар искусство шэнжэлгын бүлэг хүдэлмэрилгөө түлөө;

— Крутикова Ирина Владимировна, Назарова Людмила Викторовна, дизайнер-модельернүүд, — ангай арhаар олон янзын хубсаhа бүтээhэнэйнгөө түлөө;

— Тряпкин Николай Иванович, поэт,—«Разговор по душам» гэжэ уран шүлэгүүдэй номойнгоо түлөө;

— Цейтлин Борис Ильич, режиссер-найруулан табигша, Хайруллина Роза Вакильевна, артистка, Рыбасова Мария Дмитриевна, уран зурааша,—Б. Васильевай «И был вечер, и было утро» гэжэ романай удхаар Казанин эдиршүүлэй театрта табигдаhан «Погром» гэжэ зүжэгэй түлөө;

— Щедрин Родион Константинович, композитор—Н. Лесковой зохёолнуудай удхаар найруулагдаhан, хоорой гүйсэдхэхэ «Запечатанный ангел» гэжэ хүгжэмэй түлөө.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ

2-дохи нюурта.

Соведүүд ба ажабайдал. Э. Долхонова: «Газарые эзэтэй болгохын тула».

Барилгын талмайнууд дээрэ. Б. Гадьянов: «Биржын мүнгөөр»—фото-мэдээсэл.

3-дахи нюурта.

Гүрэнэй шанда зууршалагдаба. Б. Орбодоева: «Эихэ талынь элдин шарай hайхан».

Монгол хэшээлэй 14-дэхи даабари.

ИТАР—ТАСС: түби дэлхэй мүнөөдэр.

4-дахи нюурта

Энэрхы сэдьхэлэй уряагаар. Т. Клочихина: «Туhа хүргэхыемнай хүлеэнэ».

А. Яжинова: «Үбэлэй амаралтын үедэ».

Спорт.

Советүүд ба ажабайдал

ГАЗАРЫЕ ЭЗЭТЭЙ БОЛГОХЫН ТУЛА

Юрэнхыдоо, газар тухай, газар — гол баллигнай, газар эзэтэй байха ёһотой гэхэ мэтээр хаа хаанагүй хашхаралдажал, шуулилдажал байдаг гээшэ аабзабди даа. Тиимэшье байха ёһотой юм бээ. Газар тухай, газарые үмсын зөөри болгохо тухай асуудал Россий Федерацийн Верховно Соведһээ эхилээд манайшье республикын Верховно Совет хүрэтэр зүбшэн хэлсэгдэнэ, эдэб янзын һанамжа дурадхалууд оруулагдана. Гэбэшье саад, огород эрхилэгшэдэй мэдэлдэ үгтэһэн багахан участогууд тухай һүүлэй үедэ хуулинууд баталан абтана.

«Газар тухай ССР Союзай болон Союзна республикануудай Хуулийн үндэһэн һуринууд» 1990 оной мартын 25-һаа хүсэндоо ороһон байгаа, СССР гүрэнэй һалан һандарбашье, хуулинуудынь үлоо һэн. «Газарай реформо бэелүүлхэ тухай» Россий Федерацийн Хуули 1990 оной ноябрь һарада абтаа. Саад тарихаар үгтэһэн участогууд эрхэтэдэй үмсын зөөри болгогдохоор гү, али бүхы нанбарлан эдлэхээр үгтэжэ болохо гээд тус Хуули соо хэлэгдэнэ. Газарай участогуудые эрхэтэдэй зөөри болготорт Хуулийн гараһаар 2 жилэй түршада эдэ участогууд эзэлэгдэжэ байха ёһотой. Удаань, Россий Арадай депутадуудай эзэлжээтэ бэшэ II съезд болоно, тус Хуули 1991 оной январиин 1-нээ хүсэндоо орохо гэжэ шидхэһэн байгаа. Тиимэ болохоороо эдэ документнүүдэй ёһоор саадай участогуудые эзэдэйнь зөөри болгохо бэлэдхэлэй, ойлгуулажжыг хүдэлмэри 1992 оной декабриин 31-дэ дүүрэхэ ёһотой байгаа. Зүгөөр энээнние хэншье ой ухаандаа оруулангүй мартаа, тиимэһээ тэдэ участогуудынь эзэнэйнь зөөри болгохо талаар хүдэлмэри ябуулагдаадүй бшуу.

1991 оной апрель һарада РСФСР-эй Газарай Кодекс баталан абтаһан юм. Тус Кодексын ёһоор урдань үгтэһэн газарай участогуудые эрхэтэдэй зөөри болгохо, мүн үг залгамжалан бүхы наһандаа эзэтхэ эрхэ олгогдоһон байна. Бүхы эдэ участогуудынь бусаалтагүйгөөр үгтэхэ гэжэ тодорхойлогдоһон юм. Гэхэ зуура хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, үхэр мал адуулха байгаа һаань, тэдэ участогуудынь түлбэритэй байха гэжэ. Кодекс соо заагдана.

Тэрэ үеэр, 1991 оной октябрь һарада «Газарай түлөө түлбэри тухай» РСФСР-эй Хуули баталан абтаһан байгаа. Тус хуули соо саадай, гаражнуудай барилгын кооперативуудай эзэлдэг участогуудай түлөө налог тулуулхэ тухай нэмэлтэнүүд оруулагдаһан байгаа.

Россий Федерацийн Президентын 1991 оной декабриин 27-до гараа табиһан «РСФСР-тэ газарай реформо бэелүүлхэ талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай» зарлиг соо үшөө дахин нигэжэ хэлэгдэнэ»: «Газарай эдэ участогуудые эзэдэйнь зөөри болгохо эрхэ олгоһон документнүүдые 1992 ондо үгэхыень РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын Газарай реформо болон газарай нөөсөнүүдэй талаар комитедүүдтэ дурадхаха».

Буряад Республикада һүүлэй үедэ энэ асуудалаар ямар документнүүд баталагдан абтааб? «Буряадай ССР-тэ газарай реформо үнгэргэлгые хурдадхаха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй 1991 оной апрелиин 26-да баталан абтаһан тогтоол нэн түрүүн энэ тоодо ороһоно. Тэрэнэй һүүлээр Буряадай ССР-тэ газарай харилсаануудые гуримшуулха тухай» Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй. «Газарай түлөө түлбэри тухай» РСФСР-эй Хуулиие Буряад Республикын газар дээрэ хэрэглэхэ тухай», «Газарай түлөө түлбэри тогтоохо тухай» арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Соведэй сессийн тогтоолнууд баталан абтаа һэн. Эдэ документнүүдэй ёһоор Буряадай ССР-эй Газарай реформын талаар гүрэнэй комитет, арадай депутадуудай городской болон районно Соведүүд 1991 оной апрелиин 10 болотор газарай реформын талаар городской болон районно комитедүүдые бии болгохо ёһотой байгаа. Тиихэдээ тэдэ комитедүүдые кадрнуудаар, байраар, транспортаар, бусад оньһон техникээр хангаха ёһотой гэжэ тэндэнь хэлэгдээ бэлэй. Эдэ бүхы заабаринь саарһан дээрэ үлөө гэхэдэ, ехэ алдуу болохогүй. Газарай реформын талаар городской комитет һаяшаг бии болгогдоо.

Буряад Республикын эрхэтэдтэ саад, огород эрхилхын тула 0,15 га, республиканска мэдэлэй городуудта 0,08 га талмайтай участогуд үгтэхэ гэжэ тогтоогдонхой.

Улаан-Удын Железнодорожно райондо саад, огород эрхилэгшэдэй 56 нэгэдэл тоологдоно. Загарайн, Прибайкалийн, Ивалын районуудай газар дайда дээрэ тэдэ нэгэдэлнүүднай оршодог.

Мүнөө эрхэтэд 1995 оной январиин 1 болотор саад, огородой участогуудай оорын зөөри болгохо, ашаглаха болонхой. Тиихэдэ эмхи зургаанууд, предприятинууд 1993 ондо үмсэлхэ, ашаглалгын болзор һунааха ёһотой. Эдэ бүгэдэн документнүүдые саад, огород эрхилэгшэдэй нэгэдэлэй правлениинүүд бэлдэхэ үялгатай юм.

Улаан-Удэ хотын саад, огород эрхилэгшэдэй нэгэдэлэй правлениин түрүүлэгшэнэрэй суглаан дээрэ энээн тухай тээ мэндэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болэһон байна.

Республикын Газарай реформын ба газарай нөөсөнүүдэй талаар комитедэй түрүүлэгшэ Б. С. Разгус, городой ахамад архитектор П. Г. Зильберман гэгшэд суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, правлениин түрүүлэгшэнэрэй зорилгонуудые улам тодорхойлжо үгөө һэн. Нэгэдэлнүүдэй правлениинүүд комисси бии болгоод, участогуудые зөөри болгохо дуратайшуултай хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Жэшээлхэдэ, 20—30 жилэй саада тээ хубаажа үгэһэн участогуудайнь талмай хубилагдаһан байжа болохо ха юм. Тиимэһээ тэдэ участогуудые дахин хэмжэжэ үзэхэ баатай болоно. Улаан-Удын городской Совет, жэшээлхэдэ, энэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ мүнгө һомолһон байна бшуу.

Участогуудай эзэд празленидээ мэдүүлгэ бэшэжэ үгэхэ ёһотой. Тэдэ мэдүүлгэнүүд соонь участогуудаа оорын зөөри болгохо тухай бэшэхэ зуураа участогайнгаа хэмжээс, номерые сааха уялгатай. Тус мэдүүлгэнь захиргаанай гулзаагай нэрэ дээрэ бэшэгдэһэн байха ёһотой. Гэхэтэй хамта харгын эзэлдэг газар, амаралтын зоно болодог, бусад барилгануд (жэшээлхэдэ, овощ хадагалдаг склад, автомашинануудые байлгадаг газар гэхэ мэтэ) саад эрхилэгшэдэй хамтын суглаанай шийдхэбэрээр хамтын зөөри болгогдожо болохо.

Эдэ бүхы документнүүдынь Газарай реформын газарай нөөсөнүүдэй комитедүүдтэ хаража үзэгдэһэнэй удаа районой гү, али городской захиргаанай гулзааануудта эльгээгдэдэг байна.

Буряад Республикын Верховно Соведэй «Буряад Республикада газарые оорын зөөри болгохо эрхые гуримшуулха тухай» тогтоол 1992 оной октябрь һарада баталан абтаһан юм. Саадай участогуд, байрын гэрнүүдэй эзэлдэг газар, дачануудай гэр ба гаражнуудай эзэлдэг газар Буряад Республикын эрхэтэдэй үмсын зөөри болохо болохо гээд тус тогтоол соо заагдана. Эрхэтэд үмсын зөөри болгоһон участогуудаа худалдаха эрхэтэй юм. Гэхэ зуура участогуудай эзэд тэрэл участогаа арендээр ондоо хүндэ үгэхэ эрхэтэй. Иимэрхүү хуулинууд ба документнүүдые Россий Федерацийн Верховно Совет бэлдэжэ байнхай гээд мэдэнэбүй.

Э. ДОЛХОНОВА,
Улаан-Удын Железнодорожно районой захиргаанай мэргэжэлтэн.

Барилгын талмайнууд дээрэ

БИРЖЫН МҮНГӨӨР

Һүүлэй жилнүүдтэ хаа-хаанагүй гэхээр шэнэ барилганууд тон үсөөноор бодхоогдодог болонхой. Иланганаа баирын гэриүүд үсөөлоор баригдана. Барилгын материалнуудай үнэтэй болоһоноо уламжалан, тэрэнние даажа, барилга хэхэ мүнгэн зөөри гүрэндэ олдоногүй. Дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн орожо байһан энэ үедэ баян коммерческэ эмхинууд олошорхо, барилга хэжэ эхилээ. Улаан-Удэ хотодо байгуулагдаһан хэдэн биржэнүүдэй нэгэн өөрынгөө мүнгөөр 9 дабхартай байрын гэр барюулжа байнхай.

Октябрьска районой 21-дэхи кварталда бодхоогдожо байһан энэ гэр 72 байратай байха юм. Проектно-барилгын «Буряатгражданстроли» нэгэдэлэй «Домостроитель» кооперативай В. Малышевскийн бригадын коллектив эндэ хүдэлнэ. Тодэнэр 4 һарын туршада энэ гэрэй торхо бодхоогоо. Үниинэй барилгашан И. Краснояровай хүтэлбэрилдэг хабсаргашадай звено тэмо панель бетон хабтагайнуудые хабсаргажа, энэ гэрэй торхые бодхооһон байна.

— Гэр байра барихэ захил багаар ородог болоо. Ушарынь гэхэдэ, мүнөө үедэ олонхи промышленна предприятинууд гэр барюулха сүлөө мүнгэгүй байна. Иигэжэ урданайхидал адли барилга үргэнөөр хэхэ арга олдоногүй. Энэнь манда ехэ хохидолтой,—гэжэ бригадир В. Малышевскийн хөөрэнэ.

Энэ гэрэй торхо түргэнөөр бодхоогдохо байгаа. Элдэб материалнуудаар муугаар хангагдаһанһаа болоожо, 4 һарын туршада баригдаа. Гэр соо дулаа оруулһанай һүүлээр штукатур-шэрдэгшэд хүдэлжэ эхилхэ юм. Тиигэжэ тус гэрэй ашаглалгада тушаагдахада, тэрэнэй ээзэн эндэхи 72 байра худалдаха.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: звеньевой Н. Краснояров; гагнууршан А. Логинов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Агын һонин

ГАЗАР ҮМСӨЛӨЛГЫН АСУУДАЛ

Дулдаргын аймагай худөө ажахын таһаг яаралтай суглаа татаба. Суглаанда нютагай захиргаануудай гулваануд, колхозой, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, тоосоошод, мүн Шэтэ можын худөө ажахын управлениин консультант Амина Федоровна Галуза гэгшэд хабаадаба. Юун дээрэһээ нимэ яаралтай суглаан татагдаба гэхэдэ: бүхы колхоз, совхозууд, фермерэй болон тарялашадай бүлгэмүүд эдлэжэ байһан газараа 1993 оной январь һарын нэгэн болотор хуулийн ёһоор оорын болгожо абаха баатай болобо. Жэшээнь, ямар нэгэн ажахын һаатажа, газараа оорын болгожо үрдеэгүй һаа, энэ газарынь абаха дуратай, зөөритэй хүн үмсэлжэ абаха эрхэтэй болоно. Хайшан гэжэ энэ хэрэг түргэн саг соо зүб мүрөөр хэжэ болохоб? —гэһэн туһатай элидхэл Шэтэнэ ерэһэн консультант Амина Федоровна Галуза гэгшэ хэбэ.

Удаань Амина Федоровнада аргагүй олон асуудалнууд табигдажа, хүн бүхэн өөртөө хэрэгтэй, һонин зүбшэлнүүдые абаһан байна. Энэ үдэрнүүдтэ ажахы бүхэндэ суглаануд үнгэргэгдэжэ, газараа даб дээрэ минтэ байһан дээрэһээнь абажа үрдихэ хэрэгтэй гарахань гээшэ ааб даа.

Суглаанай хоёрдохи асуудал жадаа — колхоз, совхоз гэһэн нэрээр һолгожэ, бишыхан акционернэ тарялашадай бүлгэм болохо ёһотой гээд хэлэгдэнэ. Нэгэн гэбэл, бүлтадаа хамтаржа колхоз, совхоз зандаа үлэхэдэнь болохо байна. Тиихэ зуураа, малшадай, тарялашадай, амаралтада байһан зоной эрхэ хаһахагүй, адлихан тэгшэ хубаари хэгдэхэ ёһотой. Энэ шэнэ Уставай ёһоор, арад зоной хүлһэ салин шэнээр түлэгдэхэ байна. Миниий хаража байхада, ехэ эдэ бүхы хубилалтануудые, дээрэ дээрэһээ ерэһэн тогтоол, захиргаануудые зөн һайшаанагүй хэбэртэй. Мүнөө үедэ түргэн саг хэгдэһэн нимэ хубилалтануд ажахынуудые, фермернүүдые, колхоз, совхозуудые бүри хүшэрхэн байдалда оруулна гэжэ һанагдана.

Х. БУДАЕВА.
Дулдарга.

ҺАЙН САГЫЕ ХҮЛЕЭНЭ

Могойто посёлогой хүн зоной байдал хангалгын эмхи сагай хүшэр бэрхэшээлдэ ороһоной. Гэбэшье тус эмхи гол ажалшадаа алдаагүй. Үнгэрөөшэ хабар тэдэ табан шэглэлтэй нүхэсэл болжо хубаарһан юм. Һаяын сагта эмхиингээ үнэтэ саарһан — акцяар сэгнэгдэһэн зөөриингөө 51 хубинень тус нэгэдэл эмхидээ үлөөхэ гэжэ шийдхээ һэн. Харин бэшэ зөөринь нээмэл худалдаанда табигдахаар хараалагдана. Ээлжээндэнь шэнэ комбинадай байшан гэрэй һуури табигданхай аад, мүнөө барилгань замхашанхай байна. Могойтын районой захиргаан энэ барилгада мүнгэ һомолхоор найдуулһан гэдэг. Теэд энэнь хэзээ хүсэлдэхэ юм. Али бүхы юумэнэй хомордоһонноо комбинадай ажалай эршэ һуладана. Тиигэбшье тус эмхиин ажалшад сагай һайжархые этигэлтэйгээр хүлеэнэ.

Б. РИНЧИНОВ.

СНГ: тобшо һонинууд

МОСКВА. Японой гайхамшагта багша Акио Ота, библи оршуулгын Швецийн институдай директор Бронислав Араповичь, Хүүгэдэй хүгжэмтэ театрай директор ба режиссер Наталья Сац Лев Толстойн нэрэмжэтэ Алтан медалиин лауреадууд гэжэ нэрлэгдээ. Табан жилэй саада тээ Хүүгэдэй жасануудай уласхоорондын эблэлээр эмхидхэгдэһэн энэ шан хүүгэдые хамгаалха талаар онсо шалгарһан хүнүүдтэ жэл бүри барюулагдадаг гээшэ.

Полномоелит аргалха һайба бии болгоһон американ врач Альберт Сабин, ООН-ой болон ЮНИСЕФ-эй Хүүгэдэй жасын директор Джеймс Грант, уран зохеолшо Астрид Линдгрен, Ташкентын хүүгэдэй байшангай директор Антонина Хлебушкина нимэ шангаар шагнагданхай.

Мүнөө жилэй лауреадуудшье үргэнөөр мэдэзжэ юм. Японой институдай директор Акио Ота үхибүүдые уран һайханай талаар хүмүүжүүлхэ онсо гурим зохеон байгуулданхай. Зун бүри багашуулай багшанарые бэлдэхэ курса толгойлдог юм.

Богослов Бронислав Араповичь «Хүүгэдэй библи» бии болгохо үүсхэл гарганаһан, мүн тэрэнэй авторынь юм. Олон хэлэнүүд дээрэ хэдэн арбаад миллион хэнэгээр барлагдаһан энэ ном хүүгэдэй ухаан бодолые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлгэдэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг юм.

Наталья Сац энэ наһандаа хүүгэдэй долоон театр эмхидхэһэн габьяатай. Тэрэнэй эмхидхэһэн хүгжэмтэ театр дэлхэй дээрэ түрүүшын театр байһан. Мүнөө үшөө хэдэн оропуудта нимэ театрнууд бии болоошье һаа, Наталья Сац үндэһэ һуури табигшадаймнай нэгэн гэжэ тоолодог юм.

БАКУ. Национальна һүлдэ тэмдэгээр шэмэглэгдэн гоёогдоһон «Боинг» Азербайджанай нислэл хотын аэропортдо түрүүшынхисэ буугаа һэн. Республикын правительствын зуршалгаар «Азербайджан Хава Йоллары» («Азербайджанай авиалини») гэһэн гүрэнэй концернын ба нефть болбосоруулгын «Азернефтеяг» гэһэн Бакугай заводой Америкын лизинговэ авиакомпаниһаа худалдажа абаһан мүнөөнэй хоёр лайнерай нэгэниинь тэрэ болоно бшуу.

МУРМАНСК. Атомна шэнэ электростанци бариха тухай шийдхэбэри арадай депутадуудай эндэхи областной Совет абаһан, арад зон тэрэниинень дэмжэһэн байна. Тус тустаа нэгэ миллион киловатт хүсэтэй хоер энергоблок бариха тухай түрүүн шийдхэбэри абтаһан аад, һүүлдэнь хубилалта оруулагдаа һэн. Ядерна элшэ хүсэнэй шэнэ тухеэрэлгэнүүдэй хүсэниинь 500 мянган киловаттһаа дээшэ гараха ёһогүй.

КЕМЕРОВО. Энэ хотоһоо 80 километрэй зайда Томи мүрэнэй эрье дээрэхи ой соо баригдаха эрдэм шэнжэлэлгын ба технологическа түб «Зеленогорск» гэжэ нэрлэгдэхэ байна. Россий академигүүд Олег Алимов, Станислав Басов болон регионой ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидэй үүсхэлдэ харюу болгон, областной захиргаан тэрэниие байгуулха тухай шийдхэбэри абаа һэн.

Кузбассай эрдэм шэнжэлэлгын ба технологическа түб акционернэ бүлгэ болон хүдэлхэ юм. Шэнэ үеын шахтануудые ба бүгээсэ схэтэй техникэ зохеон байгуулха талаар хүдэлхэ хүсэлтэй байнана: мэдүүлгиин эрдэмтэд ниинэ гүрэнэй удха шанартай үдэлмэри хэхэ түсэбтэй. Нютагай гүрэнэй ба худалда наймаанай эмхи зургаануд энэ барилгада мүнгэ һомолхо болонхой.

МОСКВА. Багшанарай «Китеж» нэгэдэл болон «Вэй» һэн галерей шэнэ жилэй үдэшэ һаяхан эмхидхэ һэн. Мэдэжэ артистнууд бэнг шадабарыя харуулһан, эдир уран зураашадай иставуд үнгэргэгдөө.

Энэ хижээ ибуулга үнгэргэжэ олоһон мүнгэн зөөри залуу үеэнии хүмүүжүүлхэ талаа проектые бэелүүлхын тулда хэрэглэгдэхэ юм. Үргэжэ ибаһан үхибүүдтэй элдэб бэнүүдэй ажаһууха һуурин эсхэн бодхоохо тухай хэлдэнэ гээшэ. Эрдэм шэнжэлэлгын, ...тивна, үйлэдбэ... тэй ниитэ нэгэн... рихаар «Китеж» ... сэблэнэ. Эхэ, ... һэн үхибүүдые ... шээр хүмүүжүү... бүхы эрхэ бай... даха юм ха.

Калужска об... тинска районд... хоной түрүүшы... донхой. Нюнии... гэгдэһэн «Эт... гэһэн радиомар... суглуулагдаһан ... рэ баригдаа юм. ... һарада «Маяк»... болон Россий... салай минис... нэгэ нимэ яб... хэ һанаатай. ... дүйе — үхи... тэгшээр хүм... һайхан хэрэг... ратай олзын ... шэд 161-08-0... хандахадань б...

...зэһэноо тогтоохо, уншаха...

Буряад Республикын Верховно Соведэй Тогтоол

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН 1993 ОНОЙ БЮДЖЕДЭЙ БУРИДЭЛ ТУХАЙ

Буряад Республикын Верховно Совет Буряад Республикын финансын министр В. А. Дырхеевэй мэдээсэлые шагнажа, зүбшэн хэлсээд, «Россий Федерацийн 1993 оной бюджетиэ бүридхэл тухай» Россий Федерацийн Хуули мүнөө болотор баталан абтаагүй, федеративна бюджедһээ һомологдохо мүнгэнэй хэмжээн элирүүлэгдээгүй, тиимэһээ Буряад Республикын 1993 оной Бюджедэй бүридэл тодорхойлогдоогүй байна гэжэ тэмдэглээ.

Буряад Республикын 1993 оной Бюджедэй бүридэлэй проект бүхы дээрээ байгша оной экономическа байдалые хараада абажа, социально-экономическа хүгжэлтые уридшалан багсаамжалһан дүнгүүдэй үндэһоор зохёогдобо. Буряад Республикын 1993 оной финансын, бюджетиэ, налогой политикын гол шэглэлнүүд хараада абтажа,

— мүнгэ зөөри һомололгын ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ, арадай ажахын хүгжэлтые зубилган шэнэдэхэлгын гол шэглэлнүүдэй элдэб түхэл маягые гүрэнэй зүгһөө дэмжэхэ, бюджедэй мүнгые аша үрэгүйөөр гаргашалха ябадалые хизаарлаха, налогой системэдэ социальна болон мүнгэ зөөри һомололгын талаар хүнгэлэлтэнүүдые үргэдхэхэ, сэхэ ба нэмэлтэ налог татагын таарамжатай байгуулламжые тогтоохо, хүн зоной социальна хамгаалгын талаар асуудалнуудые комплексноор шийдхэхэ, республикын финансын бүхы нөөсэнүүдые хамтаруулан (бюджетиэ, бюджетиэ бэшэ болон бусадшье мүнгэн зөөри) экономикын хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэ болон социальна программада зорюулха хэрэгтые шухалада тоолохо.

Буряад Республикын Верховно Совет **тогтоолоо:**

1. Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй табиһан Буряад Республикын нэгэдхэгдэмэл бюджедэй проектые, тэрэ тоодо 1993 оной республиканска бюджедые анхаралдаа абаха.

2. «Россий Федерацийн 1993 оной Бюджедэй бүридэл тухай» Россий Федерацийн Хуулиин баталгаһанай удаа Буряад Республикын 1993 оной нэгэхэгдэмэл болон республиканска бюджет тодорхойлоод, тэрэнээ баталхыень Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ даатка.

3. Районууд болон городуудай бюджедүүдэй проектнүүдые 1993 оной болон оршыин талаар 16262 миллион түхэриг, гаргашын талаар 23634,9 миллион түхэригөөр баталхаар хараалаад, хүн зоной социальна дэмжэлгэдэ гаргашалхэ өөрынь мүнгэ зөөрөөр ханагдаагүй районуud ба городуудай бюджетэ республиканска бюджедһээ 7235,6 миллион түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо. (Хабсаргалта үгтэнэ).

1994 оной январиин 1-дэ кассада үлэхэ мүнгэй хэмжээе тодорхойлоо. 1992 онтой сасуулбал, 193 ондо нютагай бюджедэй аргашын ехэ болоһые хараад абаха хэрэгтэй.

4. Улаан-Удэ ба Северобайкальск городуудай (городой районуудай) бюджедүүдтэ 1993 ондо нимэхэмжээнэй мүнгэн зөөри хамжуулан үгэхыень Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведтэ дурадхаха;

— акцизнуудые (уулаг спирт, архи, ликер-архинин зүйлнүүд болон хүгэн автомобильнуудһаа бэшэ) — 100 процент.

— предприятинуд болон организацинуудһаа орогдог олзын 22 процент налог, Муйсын районой бюджедһээ 40 процент, Северобайкальскыг ба Улаан-Удэ городуудай бюджедһэ таһалжа үгэһэн мүнгэнээ 50 процент.

— хүн бүхэнһээ абтадаг олзын налогой 00 процент Муйскын районой, Северобайкальск городой бюджетэ 20 процент, Хойто-Байгалай районой налог 35 процент, Селэнгын районой, Улаан-Удэ город—55 процент;

— байгаалийн баялигуудай түлөө түлбэри 50 процент,

— нэмэлтэ үн сэнгһээ городог налогой 5 процент,

— Улаан-Удэ годой бюджедэй мүнгэ зөөрөөр ханагдаагүй районуud ба городуудай бюджелтэ республиканска бюджедһээ 7235,6 миллион түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо. (Хабсаргалта үгтэнэ).

Улаан-Удэ хото
1992 оной декабриин 23.

Буряад Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ
Л. ПОТАПОВ.

РАЙОНУУД БОЛОН ГОРОДУУДАЙ БЮДЖЕДҮҮДЭЙ ТУХАЙЛАМЖАЛАГДАҺАН ХЭМЖЭЭН, 1993 ОНДО ДЭЭРЭҺЭЭ ҺОМОЛОГДОХО МҮНГЭНЭЙ ХЭМЖЭЭН

Миллион түхэригоор

Районууд	Олзо оршоль	Гаргашаль	Дээрэһээ һомологдохоль	Дутагдал
Баргажанай	267,7	827,5	557,5	2,3
Баунтын	361,1	583,7	220,6	2,0
Бэшүүрэй	213,5	837,3	622,4	1,4
Зэдын	160,5	919,7	758,5	0,7
Ярууныи	153,5	595,7	441,6	0,6
Загарайн	783,9	1112,2	326,5	1,8
Захааминай	508,4	882,7	373,2	1,1
Иэалгын	177,4	559,3	381,5	0,4
Кабанскийн	1377,4	1417,5	37,6	2,5
Хэнэнгын	189,5	652,7	461,9	1,3
Хурамхаанай	164,1	620,5	454,4	2,0
Хяагтын	472,0	1063,5	585,0	6,5
Муйскын	593,1	593,1	—	—
Мухар-Шэбэрэй	321,1	829,3	507,3	0,9
Ахын	83,4	219,6	135,6	0,6
Прибайкалийн	414,2	625,0	107,7	3,1
Хойто-Байгалай	660,8	662,4	—	1,6
Селэнгын	1192,0	1194,4	—	2,4
Тарбагатайн	323,7	467,3	141,3	2,3
Түнхэнэй	209,1	754,1	543,2	1,8
Хэрийн	221,7	702,8	479,8	1,3
Северобайкальск хото	703,9	703,9	—	—
Улаан-Удэ	6710,5	6810,7	—	100,2
Дүн хамта	16262,5	23634,9	7235,6	136,8

Буряад Республикын Верховно Соведэй Тогтоол

ЭКОНОМИЧЕСКА РЕФОРМЫН ЯБАСА БА БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН 1993 ОНДО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЭЛТЫЕ УРИДШАЛ БАГСААМЖАЛХА ТУХАЙ

Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганозай элидхэл шагнаад, экономическа реформые бэелүүлхэ ба экономикые доройтон үндэлгэһаа гаргаха талаар Республикын Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө хэмжээнүүдэй абтажа байбашье, 1992 ондо республикын социально-экономическа байдал муудажа байгаа гэжэ Буряад Республикын Верховно Совет тэмдэглэнэ.

1991 онтой сасуулхада, 1992 оной арбан нэгэн һарын туршада промышленна үйлэдбэрийн хэмжээн 8,3 процентээр, тэрэ тоодо арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 13,7 процентээр доошолоо. Агропромышленна сектортэ малай ба шубуунай мяха үйлэдбэрилгэ 17 процентээр, һүн—39, үндэгэн—16, нооһон—28 процентээр доошолоо. Байгаалийн уларилһаа уламжалан, ургамалай продукци үйлэдбэрилгэ нилээд ургашагүйдөө. Барилгадашье байра, социально-соёлой гуламтанууд үсөөн баригдана. БАМ-ай объектнүүдэй барилгые түргэдхэхэ тухай Россий Федерацийн правительствын 1992 оной январиин 4-дэ баталан абтаһан тогтоол бэелүүлэгдэнэгүй.

Гэхэтэй хамта экономическа реформые саашадань бэелүүлхэ талаар республика дотор зарим тэды арга нүхэсэл байгуулагдана гээд Буряад Республикын Верховно Совет тоолоно. Юуб гэхэдэ, хүдөө нютагуудта 1285 тарялашадай (фермернүүдэй) ажахы байгуулагдажа, тэдэндэ 118,4 мянган гектар газар таһалагдажа үгтөө, 580 миллион түхэриг уставной жасатай нээмэл түхэлэй акционернэ 78 бүлгэм бүридхэлдэ абтаа. Жилэй туршада 580 миллион түхэригэй үнэ сэнтэй 190 объект үмсэлэгдөө. Хүдөө ажахын продукци буйлуулдаг һалбаринн зөөри бүридхэхэ хэрэгтэ горитой хубилалтанууд болоно; предприятинууд хоорондын хуушан холбоо барисаан һэргээгдэнэ, шэнэ харилсаа холбоонууд тогтоогдоно.

1993 ондо Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтэй багсаамжанууд промышленна продукци, овощ, ятаабха үйлэдбэрилгын хэмжээн 1992 онтой адлирхы байха, орооһо тарла үйлбэрилгэ ехэ болохо гээд хаалагдана.

Республикын социально-экономическа хүгжэлтын уридшалан багсаамжанууд хараадаа абахада, экономикые тогтууритай бүгохо социальна сферые б амин нухала зүйлнүүдые дэмжэхэ зорилготойгоор Буряад Республикын Верховно Совет нигэжэ тогтоонь

Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха:

— республикын доторхи экономическа байдалые һайжаруулха талаар хашолуулашагүй хэмжээнүүдэй программа зохёожно, тэрэн соогоо экономикын агропромышленна секторта үлүү хүгжэлтые хараалаа, 1993 оной март һарада Буряад Республикын Верховно Соведэй үзэмжэдэ таа...

— ядуу, бирагүй... тай эрхэтэдтэ (по... нүүдтэ, инвалидуу... хүүгэдтэй гэр бү... ганса бэе, нарай... эхэнэрнүүдтэ ба... 1993 ондо социаль... лаар туһалха прог... дорхойлоод, 1993 о... раль һарада Буря... публикын Верховно... үзэмжэдэ табиха;

— экономикые п... лэлнүүдээр хүгжөө... Буряад Республик... стиционно политик... оной январь һара... лүүлжэ эхилхэ;

— экономикын ... секторые хүтэлбэ... хидхэхэ талаар ба... уламжалан, тэрэн... хэлдэ болохо хуш... тушаа дурадхалну... оной февралиин 1... зохёохо.

Буряад Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ
Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Удэ.
1992 оной декабриин 23.

Буряад Республикын Гүрэнэй шанда зууршалагдаба

ЭНХЭ ТАЛЫНЬ ЭЛДИН ШАРАЙ ҺАЙХАН

ҮЛГЭН ДЭЛХЭЙН үбсүүс шэмэглэһэн нютаг бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй, дабтагдашагүй һайхан байгаалитай байдаг гээшэ. Бишыхан Люба басаганай алтан дэлхэй дээрэ луу жэлдэ (1952 оной августын 27-до) түрэхэдэнь, Хара-Азарга нютагынь наранай аргагүй һайхан гэрэл туяа сасан, үрэн талын үнгын сэсэгүүдые дэлгэн үгтажа байгаа болэй. Үглөөнэй һэрюундэ үдэшын унайн уняарта үхэр залаа туудаг, бэдэрдэг Люба басаган тоонто нютагайнь түхэл шарайе зүрхэндөө хадуужа, үнгэ зүһьень сэдьхэлдэй дүтөөр абадаг, һайшаган сэгнэдэг һэн. Эрхүүгэй областийн Эхирид-Булагдай аймагай энэ нютаг гүнөөшье эгээл дүтөөр һанагдадаг юм.

Хүдөөгэй юрын үхибүүдтэл адли Люба басаган өөдөө үндын ехэ боложо, һургуулида орохо юм. Һургуулида һурахадаа, зураха дуратай байгаа. Тоб гэмэ хурсаар юумэ һажаалгахадаа бүрхэ энэ басагые багшанарынь дэмжэдэг, олон наада найрта, алдаб һонин удэшэдэ бэлдэлгэдэ зурагуудые зуруулдаг, ханын газетэ шэмэглүүлдэг һэн. Түрүүшын зурагууд, түрүүшын голхорол, түрүүшын баяр...

Мэдээшьегүй байтарнь, он жэлнүүд һубариг ошожо, уран зураашаг б[illegible] гэһэн гол зорилготой сайһан Люба басаган һанаһан хүсэлөө бэелүүлэн, Улаан-Удын багшанарай 1-дэхи училищин уран зурагай отделени дүүргээ. Удаань ажабайдалай үргэн харгыда гараһан салуу басаган нэгэ жэл соо багшалаа, өөрөө уран зураагуудые бүтээгээ, шэмэг гоёлтонуудыешье хэзэ туршаа. Гэбэшье сэдьхэлынь дүүрэн бэшэ байжа, 1975 ондо Номгон далайн эрьедэхи Владивосток хотын искусствын институтда бэлигтэй басаган шанга шалгалта дабажа ороод, уран шадабарияа хурсадхаба. Тиин тоһон шэрээр зурадаг мэргэжэлтэ боложо, «уран зурааша—багша» гэһэн нэрэ зэргэтэй болоо һэн.

«Уран зураашад ерэ...» гэжэ нэрлэгдэһэн дипломно хүдэлмэринь Бүхэсоюзна выставкэдэ табигдаа бэлэй... Далайн эрьедэ ехэ сүүдэнүүд, корабльнууд харагдана. Эрьеэр нишаганалдаһан сахалинууд оог шуяя татаһандал үзэгдэнэ. Наада тээнь уран зурагай хабтаһа дэлгээһэн зохёохы ажалтанай хажуудэ загаһа сэбэрлэзохидоор дамжуулна. Байгалай эрьедэ ажаһуудаг зоной намдуу сэдьхэлые далай дээрэхи байдал баһал дууряана. Стол дээрэхи сэсэгүүд, эхынгээ хүхэ хүхэжэ байһан багахан нялха үхибүүн, ажабайдалай һайханые харуулна. «Энэ зураг миниий түрүүшын хүдэлмэринүүдэй нэгэн, харин би мүнөө энэл Байгалда зорюулагдаһан зурагуудын хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһэй, һанаата болгоһой гэжэ һанадагби.

Байгал далайда зорюулагдаһан нэгэ темэтэй гурбалжан зураг хараглы. Далайн эрьедэхи гэр соо үбгэн хүгшэн хоёр үлэнхэй. Халгдаһан онгосо, хоёһон гэрнүүд хүнүүдэй ерэхые үншиһоо хүлеэнхэй. Нимэ байдал хүнүүдэй ухаан сэдьхэл хүлгөөнэ. Гансал далайн эрьелэй ошохо тума ехэ ехэ хүдэлмэринүүдые бүтээжэ байһан, эльгэ нимгэнтэй эхэнэр зураша оршолоно юртэмсын орёо ажабайдалые энхэргэн зүрхөөрөө сэгнэн, хёрхо харасаараа хадуун харуулжа, хүн зоной үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэл ёһоороо хүртэнэ.

Сагай дүрбэн эрьюулгэ Сахариг болоод үнгэрнэ, Сарюун наһэнайнь эрьюулгэ Зуудэн болоод үнгэрнэ.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙНЬ арба гаран жэлнүүдтэ бүтээгдэһэн зурагуудынь булта һонин темэтэй, хүсэл бодолнуудтай. Зүгөөр 1987 ондо зурагдаһан «Хүлеэлгэ» («Ожидание») гэһэн гурбан хубиһаа бүридэһэн зурагуудынь хүнүүдэй анхарал гансата татадаг. Энэ гурбалжан зурагай түлөө бэлигтэй уран зураша 1992 оной Буряад Республикын Гүрэнэй шанда зууршалагдаа.

...Зүүн гарай зураг дээрэ һандарһан зуһалангай сэргэдэ уягдаһан морин хэнинешьеб даа хүлеэнхэй, харин баруун талын зураг дээрэнь хашаа хорёоһоо үлэйэн хобоо баханануд һалажа байһан худоо нютаган байдал харуулна, хүнэй сэдьхэлдэ гуниг түрүүлнэ. Харин тэгэн дундахи зураг дээрэ наһажлал үбгэн холые шэртэһээр зураглагданхай. Найдалта ерэдүй тээшэ энэ ажалша колхозник (бүхы наһаараа хара ажал хэһэн, дайгаа дараһан, даагаа һүүлдэһэн хүн хэбэртэй) харанхай, үхибүүдээ, аша зээнэрээ хүлеэнхэй хэбэртэй.

Энэ зурагуудайнь гүнзэгы темэ бултанда ойлгосотой. Тарташа, ажалша буряад сэдьхэлээ коллективизацийн үедэ гэһэн колхознигуудай хуби заяан хүн зоной сэдьхэл дайрана. «Түрэл нютагтаяа хүйһөороо холбоотой байһанаа мартахагүйбди» гэжэ уран зурааша, хөөр басагадай эхэ Л. И. Нохоева уряална.

Бэлиг талаантай, уран зурааша хани нүхэртэй, хараһан үзэһэнөө, сэдьхэлынь тамалһан юумэеэ тоһон шэрээр зураха арга шадабариитай, онол түхэлтэй Любовь Ильинична зүрхэ уяруулма бүтээлнүүдээрээ хүн зонние баясуулна, гайхуулна, һанаата болгоно. Тоһон шэрээр тоонто нютагаа зурагланхаруулхаяа оролдодог дүрбэн тэгшэ бэлигтэй, ехэ бэрхээр ажалладаг Любовь Нохоева республикымнай Гүрэнэй шанда хүртэхэ дүүрэн эрхэтэй. Выставкэ дээрэ табигдаһан бүтээлнүүдынь Любовь Нохоевагай бэлиг шадабарине гүйсэд дүүрэнээр гэршэлнэ. Энхэ талынь элдин шарай, тоонто нютагайнь толотомо шэнжэнүүд һайхан лэ!

Б. ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уран зураша Любовь Нохоева «Хүлеэлгэ» гэһэн зурагуудайнгаа дэргэдэ.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Гомбо ДАГБАЕВ

«МЫМРА»

(Рассказ)

Хотын үйлсын хоёр талаар һубариһан табан дабхар эхир шулуун гэрнүүдэй нэгэнэй хоёрдохи дабхарта, ороёдоол нэгэхэн таһалгатай байрада айдар залуу наһантаяа хахасаһаар үнихэнэй болоһоншье һаа, «хүгшөө» гэжэ хэлдахань үшөөл үдыхэн наһаннаа ябаһан ганса бэе эхэнэр байдаг болэй. Тэрэ эхэнэр хараха яизада ямарханшье эхэнэрнүүдһээ дутуугүй һайхан шарайтай, саб-яб хубсалдаг, үйлсөөр ябахадаа, өөрынгөө наһанай эрэшүүлэй анхарал эжэлүүдгүй татадагшье һаа, сүг хүдэлдэг хүнүүд соогоошье, хүршэнэрэйнгоошье дунда ханилжа нүхэсэхэ, ядахын сагта һонин һорьмойгоо хубаалдахашье дутын нүхэдоор хомор гэхэ гү, али ороёдоо огто үгышье гэхэдэ боломорэ һэн. Юрэдөөл, өөрыгоо тойруулхадаад ябадаг хүнүүдэй нэгэн бэлэй. Тиимэһээ тэрэ эхэнэрэй үглөөгүүр эртэхэн хүдэлмэридөө ошоод, үдэшэлэн бусахыень лэ хүршэнэрынь харадаг байгаа.

Нэгэтэ амаралтын үдэр хаанашьеб ошоод бусахадаа, ганса бэе эхэнэрнай бээлэйн тухайһан нохойн үл залгаха юумэсэ бэдэржэ байһые хааначаа ойлгохо һэм даа.

Эрэ нохой хажуудань ерэһэн үлэгшэнние гэнтэ обёоржохёод, сохэтэ аягүйрхэжэ, түмэр хооробой саана хорошобо Бэеэ шангаар һэжэрсэгээжэ, үрээгэрхэн үһэ нооһоёо сэбэрлэхые, нэгэ баганшье һаа, гуримшуулхые оролдобо. Тиигээд толгойоо дээхэнүүр үргэжэ, лахашье һаа, бараг янзаар үзэгдэхые оролдон, үшөөл аягүйрхэһөөр үлэгшэн тээшэ гаража, гүлмэрхэн нюдөөр үрэлгүй айлшанаа гэтэн зогсобо...

Эзэн эхэнэр гурбан хоногто эрхэ ганса үлэгшэнөө алдажархёод, унтаха үргэнэгүй болошоод байтарнь, нохойнь гэртээ бусажа, баяртайгаар гиннан үүдэ һабардахань дуулдаба. Эзэн эхэнэрэй үүдээсэ нээхэдэнь, үлэгшэн баяртайгаар хусажа, эзэнээ амэндэшэлээд, һөөргөө эрьежэ, буланда хороод һуһан нохойдо харайн ошожо, «ороёл манайда» гэһэншүүлгээр гиннан шүргөөн байба. Теэд олон дахин хүнүүлт посохоулжа хэнэшэнэн эрэ нохойхой шурд гүйгөөд, газаашкуй арилшаба.

Эзэн эхэнэр үлэгшэнөө гэртээ оруулжа, үүдээсэ хабяб хааба. Тиихэдэнь үлэгшэн гызаашаа гаражаяа тэгүүлэн, хэды дахин хусаад ababa. Эзэн эхэнэр үлэгшэнөө тэбэриэ:

— Хаагуур гэнэжэ, хэдэн хоног ябаа гээшэб? Баарһамни, — гэжэ эрхэлүүлнэ. Үлэгшэн гарһаань мултаржа, һула байһан балконой үүдэр гүйжэ гараад, үйлсэлэ хүлеэжэ һуһан нүхэрөө «орыш наашаа» гэжэ дуудан, баяртайгаар хусаба. Теэд эзэн эхэнэрынь хойноһоонь гаража:

— Цыть, цыть гэнэб! Тонил эндэһээ! Ямар муухай зайгуул нохой энээгүүр эрьелдээ гээшэб, — гэжэ инаглан сэнгэһэн эрэ нохонень үлдоод, үлэгшэнөө гэртээ оруулжа, балконойнгоо үүдэ хааба.

— Үлэгшэн инаг нүхэрынь үлдэһэн эзэндээ гомдожо:

— Үнэхөөрөөшье, Мымрал байнаш даа, — гэһэн шэнгээр гунигтайгаар гиннаад, өөрынгөө булаяда ошожо, хороод хэбтэшэбэ.

Хойто хабарынь үлэгшэн тэрэ зайгуул эрэ нохойдол тон адлихан гурбан хоорхэн гүлгэдые түрэбэ. Тэрэ гүлгэдөө харахадаа, инаглаһан нүхэрөө һанажа, думуухэнээр хоншоорхонуудынь долёосогоон, үнгэрһэн намарай жаргалтай гурбан хоногые дахиндахин досоогоо бусаахадаа, үлэгшэнэй нюдэд баяран ошоор бадаран байгаа һэн.

— Мухамни, ягааб даа, үбдөө гү? — гэжэ байгаад нюргынь эльбэхэдэнь, тэрэнэй досоо бүришье уйтаржа, хараһан тээшээ харайшаха дураниинь хүрэдэг байба. Нигэжэ залуухан үлэгшэн хэлэхэн үдэр соо гунигта дарагдаад, хүхюухэнээр ялалалаг нюдэдынь бүрүүлхэн боложо, юундэшьеб эзэн эхэнэрэйнгээ нюдэдтэл болошобо.

Нимэл ха юм даа түрүүшын дугаһай хүсэн гээш. Илангаяа тоогдонгүй, хубаалдагдангүй үлэшэһэн дуранай хүсэн.

Тиинһээр байтар сагай ябаса өөрынхиеэ абажал байгаа һааб даа. Нэгэтэ үдэшэлэн үлэгшэн сэнгэхэсэ гараад, гэр шадараа яаралгүйхэн галгижа ябатараа, шорой шохой, үлүү булуугаа хаядаг түмэр хоробой хажууда харахала дорьбогүйхэн бэетэй, хара бараан зүһэтэй эрэ нохоин юушьеб шэнэшэн бэдэржэ байхые обёорбо. Тэрэ нохойн тинтэрэзэ анхаралыень татааГүйшье һаань. юу бэдэрһэрнь һонирхохо гэжэ шинДэбэ.

Гэдэһээ үлдэхэ гээшые нэгэтэшье үзөөгүй үлэгшэн эрэ нохойн үл залгаха юумэсэ бэдэржэ байһые хааначаа ойлгохо һэм даа.

Эрэ нохой хажуудань ерэһэн үлэгшэнние гэнтэ обёоржохёод, сохэтэ аягүйрхэжэ, түмэр хоробой саана хорошобо Бэеэ шангаар һэжэрсэгээжэ, үрээгэрхэн үһэ нооһоёо сэбэрлэхые, нэгэ баганшье һаа, гуримшуулхые оролдобо. Тиигээд толгойоо дээхэнүүр үргэжэ, лахашье һаа, бараг янзаар үзэгдэхые оролдон, үшөөл аягүйрхэһөөр үлэгшэн тээшэ гаража, гүлмэрхэн нюдөөр үрэлгүй айлшанаа гэтэн зогсобо...

Эзэн эхэнэр гурбан хоногто эрхэ ганса үлэгшэнөө алдажархёод, унтаха үргэнэгүй болошоод байтарнь, нохойнь гэртээ бусажа, баяртайгаар гиннан үүдэ һабардахань дуулдаба. Эзэн эхэнэрэй үүдээсэ нээхэдэнь, үлэгшэн баяртайгаар хусажа, эзэнээ амэндэшэлээд, һөөргөө эрьежэ, буланда хороод һуһан нохойдо харайн ошожо, «ороёл манайда» гэһэншүүлгээр гиннан шүргөөн байба. Теэд олон дахин хүнүүлт посохоулжа хэнэшэнэн эрэ нохойхой шурд гүйгөөд, газаашкуй арилшаба.

Эзэн эхэнэр үлэгшэнөө гэртээ оруулжа, үүдээсэ хабяб хааба. Тиихэдэнь үлэгшэн гызаашаа гаражаяа тэгүүлэн, хэды дахин хусаад ababa. Эзэн эхэнэр үлэгшэнөө тэбэриэ:

— Хаагуур гэнэжэ, хэдэн хоног ябаа гээшэб? Баарһамни, — гэжэ эрхэлүүлнэ. Үлэгшэн гарһаань мултаржа, һула байһан балконой үүдэр гүйжэ гараад, үйлсэлэ хүлеэжэ һуһан нүхэрөө «орыш наашаа» гэжэ дуудан, баяртайгаар хусаба. Теэд эзэн эхэнэрынь хойноһоонь гаража:

— Цыть, цыть гэнэб! Тонил эндэһээ! Ямар муухай зайгуул нохой энээгүүр эрьелдээ гээшэб, — гэжэ инаглан сэнгэһэн эрэ нохонень үлдоод, үлэгшэнөө гэртээ оруулжа, балконойнгоо үүдэ хааба.

— Үлэгшэн инаг нүхэрынь үлдэһэн эзэндээ гомдожо:

— Үнэхөөрөөшье, Мымрал байнаш даа, — гэһэн шэнгээр гунигтайгаар гиннаад, өөрынгөө булаяда ошожо, хороод хэбтэшэбэ.

Хойто хабарынь үлэгшэн тэрэ зайгуул эрэ нохойдол тон адлихан гурбан хоорхэн гүлгэдые түрэбэ. Тэрэ гүлгэдөө харахадаа, инаглаһан нүхэрөө һанажа, думуухэнээр хоншоорхонуудынь долёосогоон, үнгэрһэн намарай жаргалтай гурбан хоногые дахиндахин досоогоо бусаахадаа, үлэгшэнэй нюдэд баяран ошоор бадаран байгаа һэн.

Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон ааб даа. Манай ороной, экономикынь нилээд бирагүй байдалда ороод байха үедэ даб дээрэ ямаршье асуудал шиидхэхэнь улам хүшэр болонхой. Гусиноозерскын түбэй районно больницын ахамад врач, Буряад Республикын арадай депутат Баяржаб Намдакович Намдаков эдэбхи үүсхэл гаргажа, хүн зоное һайнаар хангахын түлөө оролдоно. Тэрэ илангаяа медицинскэ хангалгын шанар һайжаруулха талаар горитой хэмжээнүүдые абадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баяржаб Намдакович Намдаков.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Эхэ монгол дэшэгэй хэшээл

14

Сайн байцгаана уу? Та бүндэ амжарта хүсөөд, мадй һуралсалда болоһон гурбан һарын забһарлалай түө хүлисэл гуйя. Ажал ехэтэй гэбэшье, урдахи хэшээлээ (1992 оной октябриин 7) дабтахаяа бу мартаарайгты.

Бидэ мүнөөдэр: 1) урда үзэһэноо дабтаха, 2) монгол бэшэгтэ тоо яажа бэшэдэг, 3) мүн ажэл уншалга дуудалгатай ааб, ондоо удхатай үгэнүүдые (номним) хэрхэн яажа бэшэхые хараха болоноо бди.

1. а) удаадахи үгэнүүдые холдон үншагты:

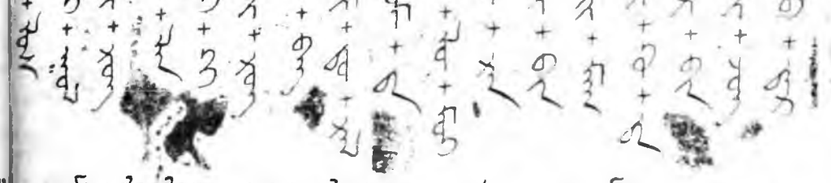

б) удаадахи үгэнүүдые үеэр һалган бэшэгты:

в) удаадахи үгүүлбэриие уншаад, хуулан бэшэгты:

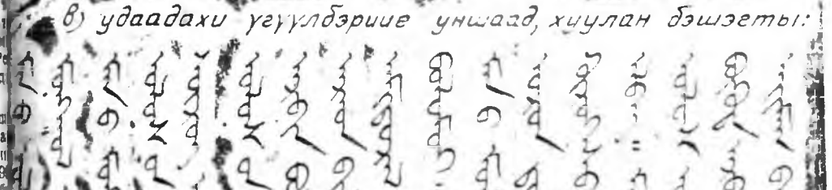

2. Монгол тоо

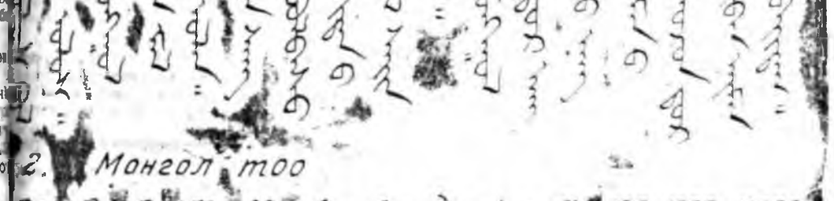

3. удаадахи үгэнүүдые илган тогтоогты:

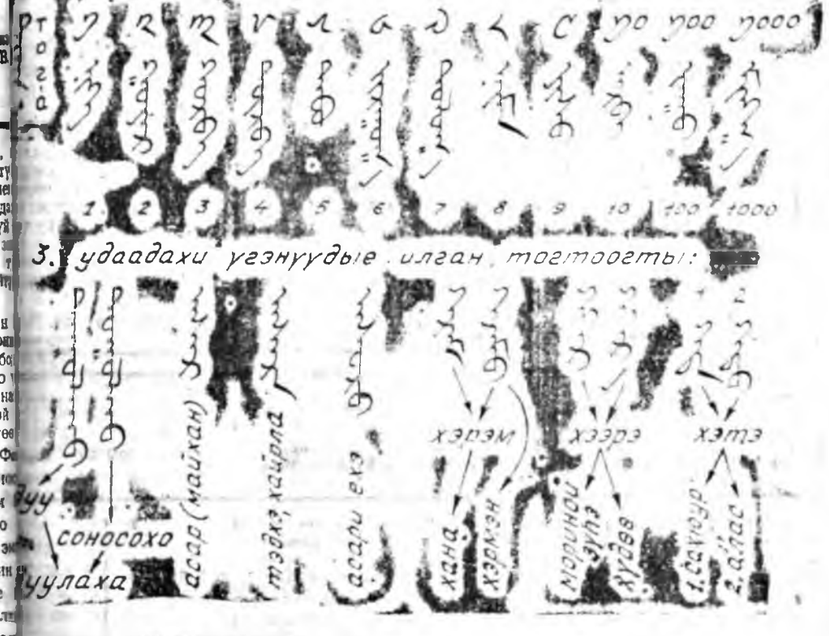

ҮРТЭ: үзэһэноо тогтоохо, уншаха, бэшэхэ, оло дахин бэшэжэ сээжэлдэхэ хэрэгтэй.

ЖЭНХЭНИ БУРЯАДААР БЭШЭЕЛ!

Түрэл хэлэеэ мартажа ябаһамнай, хара буухаар агша даа. Манай түрэл хэлэн дээрээ дуугаралсадаг байхые хэн хорёо юм? Харин хатуу шэрүүн сагай эрхээр ёһо гуримаа һүзэгөө, бэшэгээ алдахаһаа гадна, абажа ябаһан үхэг, ханзаяашье өөрынгөө гараар гаргажа хаяһан буряадууд бэшэ гүбди? Арадай хэлэн хаягдаа үгыл ёһотой.

Үндэһэн хэлэнэйнгээ али тухай баян байн гэһэй, ори ганса «Үнэндөө» яһала оршуулмаар, үсөөн бэшэ үгэнүүдые үнөөхил ород зандань уншахада, урмаа хухархаар байна. Энээн тухай эрдэмтэд, хэлэ бэшэгэй багшанар бэшэхэ аабза гээд хүлеэдэгбди.

«Буряад үнэнэй» хуудаһануудта ород, харн үгэнүүдые, бү бэшэел, буряадшалха аргагүй юм һаань монголоор оршуулыт. нэгэл угсаатан гүбдни. Жэнхэни буряад хэлэн дээрээ уншахада, сэдьхэлдэшье тааруу байдаг. «Үнэндөө» Агинск, Закаменск гэжэ бэшэхэсэ болиёл. Ага, Захаамни гэһэн һайхан үгэнүүд байна ха юм. Бусад уншагшад юун гэхэ байгаа хаб, дуулаха хүсэл бии.

Даша ДАМБАЕВ.

Тээгдэ һуурин.

Энээнэй түлөө гонорар намда эльгээһэнэй хэрэгтэй бшуу. Редакциин жасада орог. «Далайда бахын шээһэн нэмэри» гэлсэдэг.

ИТАР-ТАСС: түби дэлхэй мүнөөдэр

ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ ДОКУМЕНТ

ВАШИНГТОН.

Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй (СНВ-2) талаар Хэлсээн хадаа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороолгын түүхэдэ эгээн ехэ удха шанартай байха гээд «Вашингтон пост» бэшээ һэн. Москвадахи баяр ёнолол хадаа хоёр ороной хоорондохи харилсаануудта боложо байһан түүхэтэ хубилалтануудые батадхаба гэжэ газетэ онсолон заагаа. Б. Клинтон Президентын тушаалда ороходоо, Росситай һайн харилсаануудые тогтоохо бээ гэжэ американ засаг захиргаан найдана гээд газетэ онсолон заана.

Россия ба США-гай ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо талаар Хэлсээн хадаа нимэрхүү һүүлшын хэлсээн болоно гээшэ аабза» гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшээ сэй эсэстэ Россия Верховно Совет энэ Хэлсээе дэмжэхэ бээ гэжэ слонхи политическэ шэнжэлэгшэд тоолоно. СНВ-2-ой талаар Хэлсээн хадаа Холбоото Штадуудтай харилсаа холбоо тогтоохо үндэнэ һүүри болохо, экономическа реформонуудаа бэелүүлхынь тулада Россида финансова туһаламжа үзүүлхыень Клинтонэй захиргаае урмашуулха бээ гэжэ Б. Ельцин найдана гээд газетэдэ бэшэгдэнхэй.

НЬЮ-ЙОРК.

«Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо талаар Хэлсээн хадаа нимэрхүү һүүлшын хэлсээн болоно гээшэ аабза» гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшээ

ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫН ҮЕДЭ

Урда жэлнүүдтэ республикын Министрнүүдэй Совет һургуулийн үхи хүбүүдэй үбэлэй амаралтые аша туһатайгаар үнэргэхэ тухай тусхай тогтоол абажа, энэ хэрэгтэ мүнгэ дамжуулдаг һааб даа. Харин мүнөө жэлдэ байдал ондоохон. Үхибүүд, тэдэнэй амаралта, элүүржүүлгэ тушаа гансал министерствэнүүдэй толгой үбдэхэ, мүнгэ бэдержэ эдэнэр лэ зобохо, харин республикын засаг зургаамнай «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэн хэбэр үзүүлээд, үлэ мэдэг байха болонол даа.

Зай, яахаб, һургуулиин үхибүүдэй үбэлэй амаралтые һонирхолтойгоор, туһатайгаар үнэргэхэ тухай республикын Арадай эрдэм һуралсалай министерство арга хүргаараа оролдоно. Нигэжэ январиин 3-һаа табан предмедээр зангшалта республиканска Олимпиада үнэргэгдэжэ байнхай. Эндэ республикын бүхы районһоо бэлигтэй, бэрхэ һурагшад, дүн хамта 500 үхибүүн, сугларжа, алгебра, геометри, химн, физикэ гэхэ мэтын предмедүүдээр эрхим эрдэм мэдэсэсэ, түгэс бэлигтэ харуулна, мүрысэнэ.

Улаан-Үдэдэ клуб, соёлой байшан бүхэндэ ёлкын һаиндэр үнэргэгдэнэ. Үбэлэй амаралтын үедэ үхибүүдэй ба эдкиршүүлэй урлалгын хотын ордондо һургуулинуудай ба предприятинуудай, коммерческэ байгуулалтануудай захилаар зүжэглэмэл гоё наада харуулжа, Жабар Үбгэнэй ба Саһан Хүүхэнэй амаршалганууд үхи хүүгэдтэ дамжуулна. Республикын профсоюзуудай Совет мүн лэ хэдэн биледүүдые худалдажа абаад, һалбари бүхэндэ худэлмэрилжэ байгаа ажалшадай үхибүүдые эдиршүүлэй урлалгын ордондо, һайндэртэ эльгээгээ. Мүнөө хадаа энэ ордоной худэлмэрилэгшэд предприятинуудай соёлой байшанда гү, али улаан буландань ерэед, сугларһан үхибүүдтэ зүжэг наада харуулна, предприяти өөрынгөө зүгһөө үхи хүүгэдтэ бэлэг-сэлэг барюулна.

Советскэ районой үхибүүдэй урлалгын байшангай кружогуудай үхибүүдэй амарха, сэнгэхэ лагерь нээхын тула хотын эрдэм һуралсалай управлени мүнгэ һомолоо юм.

Үхибүүдэй аяншалгын Хэрэнэй станци Хойто-Саланай гундарганууд аяншалганууд эмхидхэжэ, хүүгэд Мүнхэ-Һарьдагай мүльһэн оройнуудаар дабшана. Северомуйскын, шэнээр нээгдэһэн Иваргын аяншалагшадай станциууд, түхэреэн жэлдэ худэлдэг аяншалагшадай Северобайкальскын бааза үбэлэй үедэ эдэбхитэй ажал худэлмэри эрхилнэ. СНГ-гэй олон тоото хотонуудаар аяншалха дуратай бүлэг һурагшад бии. Худөөгэй үхибүүд Улаан-Үдэдэ ерэжэ, театр, музейнүүдээр ябаха, хототой танилцаха дуратай байдаг. Эдээндэ аяншалгын талаар республиканска совет ажаһуудалай, һонирхолтойгоор сүлөө сагаа үнэргэлгын бүхы арганууд зохёоно.

Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта эдир наһанай залуушуул һурана гээд мэдээжэ. Дээдэ-Онгостойдо оршодог «Юность» гэжэ бааза (директорынь И. А. Супонин) Үбэлэй амаралтын үедэ 120 үхибүүдые угтан абаа. Нэн түрүүн үншэн хэнэ, ядуу бандалтай гэр бүлэнүүдэй үхибүүд энэ баазада амарна.

А. ЯЖИНОВА,
республикын Арадай эрдэм һуралсалай министерствын худэлмэрилэгшэ.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

«Рождествогоор, хүндэтэ аха, дүүнэр» — архимандрит Мартириин амаршалга.

«Республикын һонинууд» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

«Юстициин нэрэ хүндэ ямар бэ?» — Т. Жимбуевагай мэдээсэл.

«Америкэ ошохо дуратан үшөө бии гү?» — Л. Бутаковагай тэмдэглэл.

«Буряад Республикын Верховно Советэй Президиумдэ» — Э. Намсараевагай тоосоон.

ИТАР — ТАСС-ай тобшо мэдээсэлнүүд.

«Ветеран ямар байнаш?» — Ю. Базаржаповай статья.

«Аймагай һонин: Зэдэ» — Б. Цыбиковэй мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Забайкалиин шэмээшэгүүдэй съездые угтуулан. «Эбтэй зоной үгэ нэгэн» — В. Борисовай статья.

«АЛТАН БЭЭЛЭЙН» ШАНГАЙ ТҮЛӨӨ

Боксоор «Алтан бээлэй» гэжэ спортын клубай түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн һаяхан Улаан-Удын хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой соёлой-спортын комплекс соо болобо. Эрхүүгэй областиин, Буряад болон Тува Республикануудай 50-яад боксер түрүүшынхээ үнэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа. Монголой залуушуулай командын ерээ һаань, ринг дээрэ шэнүүр бүхэндэ удам шанга тэмсэл болохо байгаа гэжэ һанагдана. Тиихэдэ мүрысөө үнэргэгхын, шангуудые тогтоохын тула спонсорнууд бии боложо, мүнгэ тангаар хангадаг гэшэ. ДВС болон Хитадай «Гуандунь» фирмэнүүд, эрдэмэй-үилэдбэриин «Энергия» концерн энэ нээмэл мүрысөөнэй спонсорнууд болобо.

Хоёр үдэрэй туршада ринг дээрэ шанга тэмсэл боложо, һагшагда һагшагдаһаар, эгээл һайн һорилго бэлэдхэлтэйнүүд түгэсхэлэй нааданда гараһан байгаа.

Буряадай багшанарай институтай студент, спортын мастер Түмэн Шутуков 1990 ондо Россин чемпион болоһон намтартай. Мүнөө тэрэ эгээл хүнгэн шэнүүртэн соohоо манай республикын урдаа хараха боксёр боложо ябаһаа үшөө дахин гэршэлөэ. Хоёрдохи раундын эхилэмсээр, Түмэн онобшотой шанга сохилтоор спортын мастерта кандидат Баяр Ринчиновэй добтолгые сухарюулһан байха юм. Тингэжэ тренернүүд Н. Федотов болон В. Стрельников гэгшэдэй һургаһан һоридог Т. Шутуков эгээл хүнгэн шэгнүүртэ илажа, «Чайка» түхэлэй үнгэтэ телевизорээр шагнагдаа.

51 килограмм. Туваһаа ерэһэн спортын мастер Мэргэн Монгуштой ана-мана тулалдаха хүн олдобогүй. Роман Шестаков (Эрхүү) Булат Гармаев (БГПИ) хоёрые удаа дараалан диилэжэ, һүүлшын удэр М. Монгуш «Алтан бээлэй» гэжэ спортын клубай гэшүүн Баяр Дымпиловтэй уулзахадаа, айлшамнай бүлюу байжа, түрүү һуури эзэлээд, юрын «Рекорд» түхэлэй телевизорээр, айлшадай дундаһаа эгээл гоё һайханаар нааданайнгаа түлөө 60 гаран мянгата «Гаврош» гэжэ стенкээр урмашуулагдаба. Сэхыень хэлэхэдэ, Б. Дымпилов ябала һайнаар туладжа, мэргэжэлтэдэй зүгһөө үндэрөөр сэгнэгдэнэн байна. Хахад финалда тэрэ спортын мастер Владислав Цыбиковые бүдэрүүлжэрхёо һэн.

Удаадахи шэгнүүртэ спортын мастернууд Степан Хорлоев Владимир Даржай хоёр туулган хүндэ нюдаргатай, жэнишэдгүй һайн хамгаалалтатай боксёрнууд байһанаа харуулба. Тэдэнэр хоюулаа 22-тойнууд юм. Гэбэшье дүршэл шадабарыараа бүлюу С. Хорлоев нүгөөдынгөө добтолгые зайсуулан саража шадаа гэжэ хэлэлтэй. Россин, СНГ-гэй ба ВЦСПС-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ шангуудта хүртэһэн Степан Хорлоев хүдэржэжэ байна. Саашадаа һорилго бэлэдхэлдээ бүри сохёор анхарбал, горитой амжалта туйлаха аргатай гэжэ һанагдана.

57 килограмм. Спортын мастерта кандидат Иван Гордэ (Хори) онсо өөрын арга дүрэтэй юм. Тиин энэ шэгнүүртэ илажа, гараһаннинь гайхалтайные бэшэ. Эндэ хэдэн мастернууд, тусхайлбал А. Тангасов, С. Павлов, У. Цыренов болон бусад хабаадагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хэрбээ эдэнэй рингдэ гаража, тулалдаа һаань, тэмсэл ямараар үнэрэхэ байһаннинь мэдагдэнэгүй.

Хүнгэн шэгнүүртэ илажа гараһан спортын мастер Валерий Бардахеев арга дүрөөрөө яһала байнишье һаа, бар хүсөөрөө һулашаг байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Тээд онобшотой мэргэн сохилтотой боложо шадаагүй һаа, тэрэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлажа шадахагүй.

63,5 килограмм. Нэгэдэхи дундууршаг шэгнүүртэ Буряадай худоо ажахын институдай студент, спортын мастерта кандидат Вадим Федяев һайн талаяа харуулба. Залуушуулай дундаһаа Россин чемпион, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпион, «Универсиада» хабаадагша В. Федяев түрүүшын үдэр манай республикын залуу бэрхэ боксёрнуудай нэгэн— үнэрэргшэ жэлэй һүүл багта спортын мастерай нормативтэй дүүрэнэн Артур Банзаракцаевтай уулзахадаа, илажа гараһан байгаа. Түгэсхэлэй нааданда Эрхүүгэй спортын мастер Андрей Шейникиные шүүжэ, Вадим Федяев мүрысөөнэй нээлтэ болоһон байха юм.

Удаань спортын мастернууд Алексей Овчаренко («Алтан бээлэй»), Бата Батуев («Забайкалец») гэгшэд рингдэ үргидаба. Россин чемпион, СНГ-гэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ бронзо медальяр шагнагдаһан Б. Батуев иргэ шэгнүүр дээшээ гаража тулалдахадаа, бүхы арга хабаа харуулжа шадабагүй. Батуев ильалта туйлахые хэды ороолдобошье, нүгоодынгоо ута гарнуудые, тоти мэргэн сохилтые дабажа бираагүй. Эсэстэй Алексей Овчаренко мүрысөөнэй эрхим бэрхэ боксёр гэгдэжэ, 110 мянган түхэригэй «Логика» гэжэ мебельнэ стенкээр шагнагдаа. Бата Батуев ехэ хүсэл эрмэлзэл гаргаһанайнгаа түлөө, «Гаврош» түхэлэй стенкээр урмашуулагдаһан байна.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ Арсентий Цыремпилов («Алтан бээлэй») — Александр Шарыгинные («Ринг»), Жаргал Бадмаев («Забайкалец») — Андрей Андрющенкые (Эрхүү), Александр Кривоносов («Ринг») Юрий Лебедевые (ВСТИ) диилэжэ, «Алтан бээлэй» гэжэ спортын клубай чемпионууд болобо. СНГ-гэй Куботга хүртэхын түлөө мүрысөөндэ шангай һуури эзэлэгшэ, Россин Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпион Жаргал Бадмаев шандааһа шангатай, өөрсэ янзын арга дүрэтэй боксёр байһанаа харуулаа. 25 наһатай боложо ябаһан энэ спортсмен мэргэжэл шадабаяа мүлибэл, бүри ехэ амжалта туйлаха аргатай байна.

— Энэ мүрысөөн эмхитэйгээр үнэргэгдэбэ. Мүнөө үе сагта нишэ тиишээ ябажа, өлдэб мүрысөөнүүдтэ хабаадаха аргагүй болоһон ушарһаа нимэ нааданудые нютагтаа эмхидхэжэ, дүтын область, хизаар болон республиканууудай командануудые үрибал, таарамжатай байна. Тиихэдээ Буряад ороной боксёрнуудай үрдын алдар солые алдахагүйбли, — гэжэ мүрысөөнэй судья, спортын мастер Д. Д. Бабудоржиев хэлэнэ.

Б. М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй эрхим боксёр А. Овчаренко: тулалдаанай үе; улаасхоорондын категориин судья Г. Г. Банчиков ильалта туйлаһан В. Бардахеевэй гарыень үргэбэ.

В. ПЛУТТЫН фото.

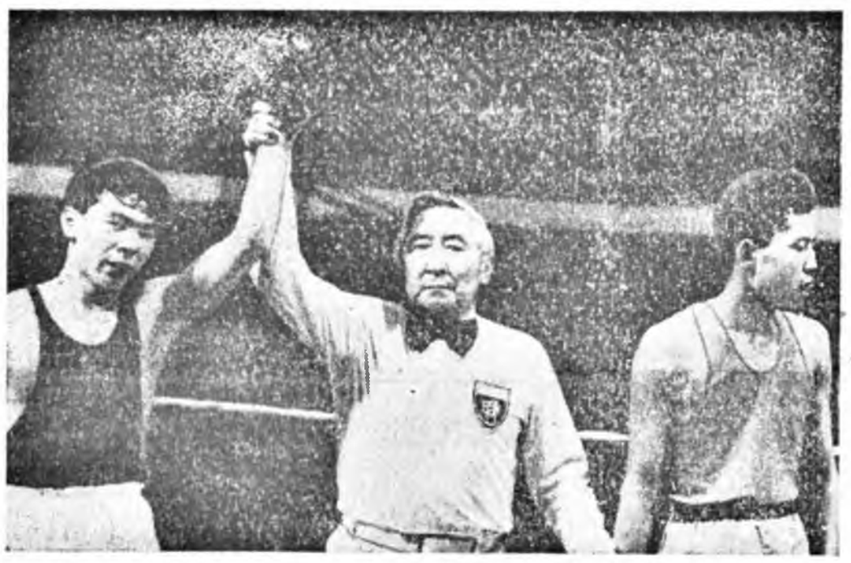

ШЭНЭ МҮРЫСӨӨН, ШЭНЭ НЭРЭНҮҮД

Шатараар республикын чемпионадай долоодохи шата үнэрбэ. Эндэ манай бэрхэ шатаршан Сокто Намжилов абажа боломоор 7 очко абаад, түрүүлжэ ябана. С. Намжилов удаа дараалан Т. Минтахановые, Р. Шойбановые, Э. Пурбуевые, В. Захаровые, хэдэн дахин республикын чемпион болоһон И. Брылевые, мүн А. Андреевые, ФИДЕ-гэй мастер Э. Халудоровые ильаһан байна.

6 очкотой Игорь Брылев удаадахи һуурида ябана. Шангай гурбадахи һуурние таба табаад очкотой болоһон Африкан Андреев, Эдуард Халудоров болон Владимир Агафонов гэгшэд хубаана.

Республикадамнай шатараар үшөө нэгэ мүрысөөн үнэгэрдэг болохонь. Һаяхан «Правда Бурятии» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысоон үнэргэгдөө. Тус мүрысөөндэ 50 шатаршад хабаадаһан байна.

Валентин Захаров эрхимээр наадажа, абажа боломоор 17 очкоһоо 14,5 очко абаад, түрүү һуури эзэлбэ. Шангай удаадахи һууринуудые Эдуард Халудоров, Сокто Намжилов, Тимур Иванов гэгшэд эзэлһэн байгаа.

Ветерануудай дунда Базаржап Сампилов шалгараа. Харин эдиршүүлэй дунда Денис Абашеев илажа гараба. Тэдэнэр тусхай шангуудта хүртэбэ.

Бэрхэ шатаршад Баир Митыпов, Владимир Агафонов тус мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан спортсменүүдтэй һайнаар наадаһанайнгаа түлөө тусхай шангаар шагнагдаа.

Шэнэ нэрэнүүдые элирүүлхэдэ, нимэ мүрысөөнүүд туһатай гэжэ һанагдана. Саашадаашье үнэгэргдэжэ, заншалта болохо байһандань найданабди.

Л. ГАРМАЕВА.

Туһатай зүбшэл

ОРЁО БЭШЭ, ТУРШАГТЫ

Али юумэнэй хомор болоһон сагта һайндэрэйхеэр эдеэ бэлдэхэдэ яанаб? Жэшээнь, нэгэ нимэ дурадхал байна. Тэрэниие хэхэдэшье орёо бэшэ. Энэ блюдэмнай «Сюрприз» гэжэ морожено гэшэл даа.

Түрүүн бисквит барихат. Үгышье һаа, бэлэние худалдаад абахада яанаб. Тэрэнээ нариханаар олон газарта зүһөөд, сиропоор (ямаршье хамаагүй) хушажархихат. Бисквидэйнгээ бутархайе блюдэ дээрэ хэсэд, мүн лэ жожээр хэршэгдэһэн яблокаяа, үшөө дээрэһээнь мондогор монсогороор хубааһан морожено хэхэт. Тингэжэ ерээд, тэрээн дээрээшье, хажуу тээньшье фруктнуудые табяад, саахартай худхаһан үндэгэнэй сагаантай бисквидээ нариихан хоолойтой амһартаһаа «уһалжа» байһандал адлаар, дахинаа хушахат. Эдэ бүгэдэ айхаатар түргэнөөр хэгдэхэ ёһотой.

Нигээд байхадатнай, эгээл харюусалгатай үстнай ерэхэ. Энэ блюдэээ түрүүн шангаар халаагдаад байһан духовко уруу хэжэрхихэдэтнай, үндэгэнэй сагаан гансата шара улаан болошохо. Тиихэтэйнь адли һуга татажа абаад, дээрэһээнь саахарайнгаа тооһо үбэнүүлхэт. Блюдынгээ захаар коньяк гү, али ямар нэгэн хатуу ликер халта адхаад, галдан татаад, харыт даа.

«ҺУНИЙН ТЭН» гэжэ торт. Гурбан үндэгэ, нэгэ стакан саахартай хүбхытэрнь худхаха. Һүүлээрнь 250 грамм зөөхэй, 1,5 стакан талха, ваниль нэмээд мүн лэ һайса худхаха.

Сковородагай оёорто хатуу хара саарһа дэбдээд, худхаһан талханайнгаа хахадые хэхэ. Үлэһэн соонь 3 жаа халбага какао хээд, хэмжээгээрээ байһандатнай адли сковорода соо эюулхэт. Тиихэдээ хоёр коржотой болобот. Тэрэ хоёроо 200—220 градуста халаагдаһан духовко соо 35—50 минута соо байлгахат. Зүгөөр түрүүшын 10—15 минута соо духовкоёо онгойлгожо, тестээсэ байраһаань худэлгэжэ болохогүй. Тиигээ һаатнай, хүбхыжэ бодохоёо болишохо.

Крем: 200 грамм тоһон, 8 томо халбага саахар, 2 үндэгэн. Бултыень нэгэдүүлжэ худхаха.

Хүрэһэн корж бүхэнөө дам саашань хоёр-хоёр болгохот. Хүрибтэр сайбар хоёр коржнуудые һэлгэжэ байжа таблад, дээрэһээнь крем түрхихэт. Үшөө дээрэһээнь глазурь (2 үндэгэнэй сагаан, 1 стакан саахар) түрхихэт.

Ц. Д. Гырылов

Үни удаан хүндөөр үбшэлжэ, 67 хүржэ ябатараа, 1993 оной январиин 4-дэ дайнай ба ажалай ветеран, Захааминай райондо худоо ажахын үйлэдбэри эмхидхэгшэдэй нэгэниинь байһан Цырен Доржиевич Гырылов наһа бараба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуучехэ дайнай жэлнүүдтэ Ц. Д. Гырылов Амарай сэрэгэй округой хэлхеэ холбооной сэрэгүүдтэ алба хэһэн юм. Забайкалиин фронтын сэрэгүүдэй бүридэлдэ япон милитаристнуудта эсэргүү дайлшалхы ябуулганууудта хабаадалсаһан.

Албанһаа табигдаһанайнгаа һүүлтэ 1950 онһоо Ц. Д. Гырылов Захааминай районой «Коммунизмын зам», «XXII партсъездын нэрэмжэтэ», Ленинэй нэрэмжэтэ дай бухгалтераар, нин түрүүлэгшын ба түрүүлэгшээр байгаа. Тиихэдэ жиевичай худоо лэдбэриие бэрхээр арга шадабаринь

1961 онһоо 197 тор Цырен Доржи ажахын продукци ба худалдан аба цини ахамад эт худоо ажахын у начальнигаар ба нутадуудай Захаа оно Советэй г түрүүлэгшээр ху гаа.

1974 онһоо п тараа Цырен До рылов партинн о митедэй аппара нэн.

Хаанашье Ц. Д. Гырылов ба соёл болбосор хэрэгтэ бүхы хүч эрдэм мэдэсэсэ б дүршэлөө зорюу Тэрэ үнэн сэхэ, э гон зантай, һай тэй нүхэр бэлэй.

Тэрэнэй дайшан цовтой хоорэлд Ажалай Улаан Тө н, тэрэ ингэжэ хэл дэлэлэй Тэмдэг». Урда жэлэйхитэй хада, хахадтаньшье гүй үбһэ тэжээлтэй жэлгэдэ ороо нэм дэбэшье ороохо тарая , шэмэтэ тэжээл мал

Түрүүлэгшэ Л. Т. Цыренов, Р. Б. Гарм Шевченко, П. Н. Найданов, М. И. Семе Раднаев, М. Ц. Гармаев, Б. Ц-Д. Семенов маев, В. Д. Порхоев, Б. И. Николаев, Н.

Х. В. Ванчиков

«Буряад үнэндэ» литературна худэлмэрилэгшөөр, корректорээр, ахалагша корректорээр ажаллаһан, РСФСР-эй соёлой габьяата худэлмэрилэгшэ Ванчикова Ханда Ванчиковна 1993 оной январиин 5-да 75-дахи наһандаа гэнтэ наһа бараба.

Х. В. Ванчикова Сэлэнгын аймагай Бургаастай нютагта 19 густын 5-да ма дэ түрэһэн ба са басаган ба Ванчикова эхэ, гээжэ, үншэрхэ сэрээ үзэһэн нютагай зоной, а Үргэмжоор д боложо шадаһа

Табяад онуу үүдһээ «Бу үнэн» (манай шанай нэрэ) г ида худэлмэри тературна худэ үүргые даадаг Гэр бүлынгөө г ько, һүүлдэнь бүри зуураан болгоо үшаалда оробоеэд Яруунын загаһа-

Нарин нятта, түнхарилгүй, үрэмдэл-

ёрхо байһанин жа, удангүй а ректорэй тушаа лэгдээ нэн. 19 найнгаа амара раа энэ тушаа юм.

Х. В. Ванчи га схэтэй. ажалдаа нари лажа байһан лархай нүхэр лэ хамта аж дэйнгоо сэд Ханда Ванчи тэ дурасхаал

Бүл

ЗАГАҺА

нхинама хүйтэн жабар гай Яруунын мүльһые бүри зуураан болгоо ньхарилгүй, үрэмдэл-

Сэнхир экран

«Останкино» канал.
8.45— Үглөөнэй гимнастика. 9.00—Шэнэ һонин. 9.35—Христосой Рождество. 10.50 — Ородой духовно хүгжэм. 11.10 —Мультфильм. 11.40— «Тайна Снежной королевы», 2-дохи серм. 12.50—Краснодарска хизаарай Анастасиевска станицадахи святка. 13.35—«Охранная грамота». 14.05—Үхибүүдтэ Рождествогой хүгжэмтэ дамжуулга. 15.05— Веди. 15.50— Союзуудай байшангай Колонно зал соо Рождествогой елко. 16.30—Одото саг. 17.10— Мемуар Мультфильм. 18.50— Спорт 19.50—«Проси 1-дэхи, 2-дохи «Амгалан нойр шуул! 22.00 — 22.25— Алла П урина. 00.45— реадуудта Ро шангуудые б

«Росси» ка 9.00— Мэд Сүлөөтэй са дествогой һай Мультфильм. пульти. 11.45 чидэ болоһон —Арадай хүг лиин концерт. чувствие лю 14.15 — Фо

(Газетымнай удаадахи номер январи

Худөө ажахын үйлэдбэриие эмхидхэгшэдэй нэгэн, дайнай ба ажалай ветеран

Цырен Доржиевич ГЫРЫЛОВЭЙ

сагһаа урид наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Худөө ажахын министерство, Дайнай ба ажалай ветерануудай республиканска совет түрэлхидтэнь ба дүтынь хүүгүүдтэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Хайрата

Ханда В ВАНЧИ

наһа бараһ Буряад Дотоодын х нистерствы түбэй колле начальник полковник та гүнзэгы шуудалаа

Январиин та худөөлүү

ХОЙМО

н уулын хормойн хо ан мянган гектар тал амаг эзэлдэг юм. Зу агта хура бороогой ороходо. Саяан уула угаад горход харьял йморой намагта нэмэ олог.

н удэрэй туршада бороогой үргэлжэлбэл. даһан үбһэн уһанда ог. Хажуугаар Эрхүү үерлэжэ, худоо ажа ргагүй ехэ тодхор, гай үзүүлнэ. Гэр бай дуу малай уһанда аб шаршье дайралдаһан

ирой намаг хатаалга гэн һомологдоо һэн эндэ худэлдэн «Бурят ой» нэгэдэлэй ажал ехнигүүд хүн зондо ье элн. Юуб гэбэл, мүрэнэй эрье зубшан, барлагүй һаа, бүтэ- Орой

КРИМ-ПРЕСС: мэдээсэл

ХҮРШЭНЬ ҮӨӨГӨӨ АБАБА

Һнотойл аймшагтай кинодо боложо байһан мэтэ ушар болоо һэн. Ростовско областиин Куйбышевска районой Новая Надежда һуурида эртэ үглөөгүүр нэгэ юумэн шангаар тэнэршэбэ. Нютагай «Украина» колхозой һу наалиин фермые даагша Павел Шестаковой яагаад аюулда ороһые хараһан хүн үгы. Тэрэ ябадаг лэ харгыгаараа ажалдаа ошожо ябаа һэн. Харгы дээрэнь хайрсагай хэбтэхэдэ, нээхэ гэжэ шиидэбэ. Тээд тэрэнь тэнэршоо. Хүндөөр шархатаһан Шестаков больницада оруулагдабашье, наһа бараа. Тэнэрдэг энэ түхеэрэлгые наһа барагшын хүршэ, пенсионер бүтээжэ, харгы дээрэнь табиһан байгаа гээд мүрдэлгэ харуулаа. Фермые даагшын үглөөгүүр ажалдаа яаража, огород соогуурнь гарахадань ехээр гөмдоһон байгаа бшуу.

ГАЙХАЛТАЙ ЮУМЭН ҮГЫ

Москвагай Домодедово аэропортдо самоледто һуухаяа байһан Владивостогой нэгэ баазын худэлмэрилэгшын сүүмхэ соо 6500 ваучер шалгалтын үедэ олдобо. Гэбэшье нислэл хотын милици тэрэниие гайхаагүй, ваучераар баян хүниие аали номгоноор үлэшөө.

Энэ хүн Алас-Дурна зүгтэ загаһашадай томо предприятинуудай нэгые үмсэлхэ хараатай байжа болоо гээд мэргэжэлтэд тоолоно.

ЧЕГҮҮДЫЕ БУЛЯАЖА АБАНА

Челябинск хотын түбэй «Урал» кинотеатрай дэргэдэ үмсэлэлгын чегүүдые худалдажа байһан Самарын нэгэ хүнэй 70 ваучер тоногшод буляажа абаа.

Ваучерта «дуратай» бүхы хүнүүд нимэ бүдүүлиг аашаа гаргадаг бэшэ. Челябинскын «хүбүүд» нөөсэлгын кассануудай дэргэдэ нютагайнгаа пенсионернүүдые хүлеэжэ, чегүүдээ 5—6 мянган түхэригөөр худалдахыень гуйдаг юм.

БОЛГООМЖОТОЙ БАЙГТЫ

Оренбург хотодо 1000 түхэригэй худал саарһанууд бии болоо гээд областиин УВД нэргылнэ. Үнгэтэ карандашаар ба фломастераар юрын саарһан дээрэ тэдэ бүтээгдэнхэй. Гансата таниаар байгашье һаань, хэдэн хугшэд ойлгомторгүй тэдэниие абажархиһан байна.

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ (редактор), ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Калинаршвилиин үйлсэ, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, тайгууд: соведуудэй худэлмэрийн ба нимтын эмхинүүдэй —2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономи ческа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һүргуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 оношитын худэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; коммерческэ—2-35-84; корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95. Манай корреспондент: Агинскда—3-45-94; Закаменскда—30-61.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— —2-23-67, вахта—2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гарана. Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Газетын индекс 50904. Тираж 7 500. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 21.20.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба оношо мэдээсэлгын министерствын республиканска типографида газет барлагдан хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-40-45.